

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Kateřina Boukalová

Povinnosti advokáta při výkonu advokacie

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. listopadu 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 126 253 znaků včetně mezer.

Bc. Kateřina Boukalová

V Praze dne 25. listopadu 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., za vstřícný přístup, cenné rady a podnětné připomínky a především za poskytnutý čas, který mi v průběhu zpracování této práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za bezmeznou podporu v rámci celého mého studia.

Obsah

Úvod.....	5
1. Výkon advokacie	6
1.1. Vymezení základních pojmů	6
1.2. Právní úprava výkonu advokacie.....	8
1.3. Předpoklady výkonu advokacie.....	10
1.4. Formy výkonu advokacie	11
1.6. Práva advokáta.....	13
2. Povinnosti advokáta	18
2.1. Obecné povinnosti advokáta.....	18
2.2. Povinnosti vůči klientovi	27
2.3. Povinnosti vůči Komoře	38
2.4. Povinnosti vůči advokátnímu stavu.....	40
2.6. Jiné povinnosti advokáta podle etického kodexu	46
3. Důsledky porušení povinností.....	49
3.1. Kárná odpovědnost advokáta.....	49
3.2. Kárné provinění	50
4. Úvahy de lege ferenda.....	52
Závěr.....	54
Seznam použitých zdrojů	56
Seznam použitých zkratk.....	61

Úvod

Úloha advokáta je nezastupitelná při prosazování práv a spravedlnosti ve společnosti. Je to právě advokát, kdo má při poskytování právních služeb výjimečné postavení. Při své činnosti je ovšem omezován širokou řadou různých povinností, které mu plynou z právních a stavovských předpisů. Tématem předkládané práce jsou právě tyto povinnosti.

Ačkoli se povinnostem advokáta v různých obměnách věnovala celá řada autorů, považují zvolené téma za stále aktuální. Jak právní úprava, tak i judikatura a kárná praxe Komory se neustále vyvíjejí a v problematice povinností advokáta se objevují stále nové otázky, kterým je třeba se věnovat.

Práce si klade za cíl komplexně popsat a interpretovat jednotlivé povinnosti, které advokát při výkonu advokacie má, tak aby byl vytvořen jejich ucelený přehled. Dále je cílem práce kriticky zhodnotit problematické aspekty vybraných povinností a případně navrhnout řešení *de lege ferenda*. Cíle této práce bude dosaženo zejména za použití metody deskripce a analýzy relevantní právní úpravy, soudní judikatury a rozhodovací praxe kárné komise Komory. Dále bude využita například metoda interpretace a dedukce.

Diplomová práce je členěna do čtyř kapitol. V první části budou vymezeny základní pojmy související s výkonem advokacie a stručně představena relevantní právní úprava. V této části se zaměřím také na předpoklady výkonu advokacie s důrazem na předpoklad bezúhonnosti advokáta a dále na jednotlivé formy výkonu advokacie. V neposlední řadě zde budou rozebrána některá práva advokáta, např. právo na odměnu. Druhá část práce se bude věnovat samotným povinnostem advokáta při výkonu advokacie. Ty budou rozděleny do pěti kategorií – obecné povinnosti, povinnosti vůči klientovi, povinnosti vůči Komoře, povinnosti vůči advokátnímu stavu a jiné povinnosti podle etického kodexu. V této části budou jednotlivé povinnosti rozebrány a též interpretovány s ohledem na platnou právní úpravu a v kontextu judikatury soudů a kárné praxe Komise. Vybrané povinnosti, např. povinnost advokáta mít sídlo nebo některé povinnosti vůči advokátnímu stavu, budou podrobněji analyzovány, a to například z hlediska limitů jejich úpravy či smyslu. Třetí část práce bude věnována důsledkům, které nastávají, pokud advokát některé ze svých povinností poruší. Věnovat se tedy budu zejména kárné odpovědnosti a kárnému provinění. V závěrečné, čtvrté kapitole práce se pokusím formulovat návrhy *de lege ferenda* na základě znalostí a poznatků nabytých při zpracování této práce.

1. Výkon advokacie

1.1. Vymezení základních pojmů

Zákon o advokacii v úvodních ustanoveních vymezuje pojmy *výkon advokacie* a *poskytování právních služeb*¹, přičemž zákonodárce tyto dva pojmy důsledně rozlišuje. Ustanovení v § 1 odst. 1 ZoA vymezuje výkon advokacie jako poskytování právních služeb advokáty. Výkon advokacie lze podřadit pod podnikání *sui generis*, neboť advokáti vykonávají advokacii se všemi znaky podnikání.² K výkladu tohoto pojmu Nejvyšší správní soud judikoval, že: „*Výkonem advokacie není jen samotné poskytování právních služeb, ale také veškeré úkony, k nimž je advokát povinen v souvislosti s poskytováním právní služby i poté, kdy je zastupování klienta ukončeno. Takové úkony advokát činí nikoliv jako občan, ale jako advokát při výkonu advokacie.*”³ Ze znění zákona i uvedeného rozsudku lze tedy dovodit, že pojem *výkon advokacie* je obsahově širší než pojem *poskytování právních služeb*, jelikož se výkonem advokacie rozumí i další činnosti, které jsou upraveny v zákoně o advokacii a souvisejících právních a stavovských předpisech, tj. například provádění úschov či správa majetku třetích osob.

Vymezení druhého uvedeného pojmu nalezneme v § 1 odst. 2 ZoA, podle kterého se „*poskytováním právních služeb rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu*“. Soustavnost a úplatnost jsou kumulativními znaky právních služeb.⁴ Dále je poskytováním právních služeb také činnost opatrovníka ustanoveného pro řízení podle zvláštního právního předpisu, avšak pouze v případě, že ji vykonává advokát.

Zákon nicméně dle § 1 odst. 1 ZoA neupravuje pouze výkon advokacie, ale podmínky poskytování právních služeb obecně. Kdo je oprávněn poskytovat na území České republiky právní služby, je taxativně vypočteno v ustanovení § 2 ZoA. Toto oprávnění mají advokáti a evropští advokáti⁵. Dále jsou v ustanovení § 2 odst. 2 vymezeny profese, jejichž oprávnění není ustanovením odstavce 1 dotčeno. Jedná se o notáře, soudní exekutory, patentové zástupce a daňové

¹ § 1 ZoA

² SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. *Zákon o advokacii: komentář*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 157.

³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2004, čj. 5 As 34/2003-47.

⁴ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 22.

⁵ § 2 odst. 1. písm. b) ZoA

a další osoby, jimž dovoluje poskytovat právní služby zvláštní zákon.⁶ Tito jsou však oprávněni poskytovat právní služby jen v rozsahu vymezeném zvláštními předpisy. Překročení tohoto rozsahu může naplňovat znaky neoprávněného podnikání⁷.

Ve smyslu § 2 odst. 2 ZoA může právní služby dále jako právník poskytovat zaměstnanec právnické nebo fyzické osoby, člen družstva nebo příslušník ozbrojených sborů svému zaměstnavateli v rámci výkonu práce. Nejedná se však o stejný rozsah služeb jako podle ustanovení § 1 ZoA. V tomto případě přistupuje k úplatnosti a soustavnosti jako kumulativním znakům poskytování právních služeb navíc další znak, kterým je vymezení jediného „adresáta a uživatele“ takto poskytovaných právních služeb. Například v případě podnikového právníka se jedná o zákonem dovolené poskytování právních služeb pouze tehdy, poskytuje-li je svému zaměstnavateli. Pokud by však soustavně, za úplatu a mimo výkon své práce poskytoval právní služby osobě odlišné od svého zaměstnavatele, a to i jen dalším zaměstnancům v rámci podniku, mohlo by dojít k naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu neoprávněného podnikání.⁸

Žádné další osoby než výše uvedené právní služby poskytovat nesmí. Rozlišování osob, které mohou poskytovat právní služby, je důležité jak pro posouzení, zda tyto podléhají kárné odpovědnosti, tak z hlediska spolupráce se soudy a dalšími institucemi, např. pro přiznání nákladů řízení či připuštění osoby do řízení.⁹ Cílem je též, aby se veřejnosti dostalo kvalitních právních služeb, které jsou poskytovány osobami s odpovídající odborností a odpovídajícím vzděláním.

Od výkonu advokacie a poskytování právních služeb je dále nutné odlišit pojem *právní pomoc*. Zákon o advokacii se o *právní pomoci* zmiňuje v ustanovení § 1 odst. 2 ZoA, ze kterého vyplývá, že se právní pomocí myslí jedna z forem poskytování právních služeb, a jde tedy o obsahově užší pojem než poskytování právních služeb. Přesně definovat právní pomoc však není snadné. V minulosti se tím zabývala například Alena Macková, která má za to, že právní pomoc lze interpretovat jako „*odbornou činnost práva znalých osob (advokátů i jiných), která zahrnuje odborné právní poradenství jiným osobám a zastupování osob v právních záležitostech (v řízení před různými orgány i v jednání s nimi)*“¹⁰. Pojem *právní pomoc* však může mít i další významy. Jde například o právní pomoc v užším smyslu, kdy se určitá osoba ocitne v obtížné životní situaci, nejčastěji z důvodu nedostatku finančních prostředků, a není schopna hradit náklady spojené

⁶ Například zákon ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), nebo zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

⁷ § 251 trestního zákoníku

⁸ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 27–28

⁹ Tamtéž, s. 27.

¹⁰ Podrobněji k výkladu pojmu právní pomoc viz MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2001. s. 2.

s poskytováním právních služeb. Těmto potřebným osobám je poskytována právní pomoc, která spočívá v poskytnutí právních služeb bezplatně nebo za sníženou odměnu.¹¹ Právní řád dále hovoří o právní pomoci třeba v případě mezinárodní justiční spolupráce.¹²

1.2. Právní úprava výkonu advokacie

Základy právní úpravy výkonu advokacie nalezneme v čl. 37 odst. 2 Listiny, který říká, že: „Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.“ Tímto je právní pomoc zařazena mezi základní lidská práva.¹³ Následně čl. 40 Listiny upravuje právo obviněného na obhajobu prostřednictvím obhájce.

Mimo zákon o advokacii, který bude rozebrán v následující kapitole, je mezi zákony upravující činnost advokátů nutné zařadit základní občanskoprávní předpisy, občanský zákoník a občanský soudní řád, dále trestní řád či soudní řád správní. Jedná se však jen o demonstrativní výčet, relevantních zákonů je celá řada.¹⁴

Advokacie je též upravena podzákonými právními předpisy v podobě vyhlášek Ministerstva spravedlnosti. Příkladem může být advokátní tarif, tj. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb nebo vyhláška č. 120/2018 Sb., o stanovení formulářů žádosti o určení advokáta a formuláře podnětu k poskytnutí jednorázové právní porady .

Další úprava je obsažena ve stavovských předpisech. Stavovské předpisy jsou interní předpisy normativní povahy, které na základě zmocnění v § 53 odst. 1 ZoA vydává Komora a které jsou závazné pro advokáty, advokátní koncipienty a evropské advokáty.¹⁵ Jsou jimi jednak usnesení představenstva Komory (např. etický kodex) a jednak usnesení sněmu Komory (tj. například předpisy o výši a splatnosti příspěvku do sociálního fondu).

Závěrem nelze opomenout závaznost právních předpisů a soudních rozsudků Evropské unie. Významným evropským předpisem je například Etický kodex advokátů Evropské unie¹⁶ či

¹¹ ŠUSTOVÁ, J. Právo na právní pomoc . Praha, 2015. [cit. 13. 10. 2022]. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce prof. JUDr. Alena Winterová, CSc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/66504>.

¹² § 39 a násl. zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

¹³ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPĚŇ, M. a kol. *Advokátní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1.

¹⁴ Tamtéž, s. 2

¹⁵ KRYM, L. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPĚŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 402.

¹⁶ Evropský kodex advokátů Evropské unie byl původně přijat na plenárním zasedání CCBE konaném 28. října 1988 a následně byl novelizován na plenárním zasedání CCBE 28. listopadu 1998 a 6. prosince 2002.

Charta základních principů evropské advokacie¹⁷. Jedná se též o směrnice Evropského parlamentu a Rady¹⁸.

1.2.1. Zákon o advokacii

Stěžejním zákonem, kterým je výkon advokacie upraven, je zákon o advokacii. V něm je obsažena nejen úprava výkonu advokacie, ale též právní postavení advokátů a advokátních koncipientů, jejich práva a povinnosti, kárná odpovědnost a dále také například činnost Komory. Zákon o advokacii byl v minulosti mnohokrát novelizován. Některé z novelizací, které jsou významné z hlediska povinností advokátů, budou stručně rozebrány níže.

První významné změny přinesl zákon č. 210/1999 Sb.¹⁹, jehož hlavním cílem byla úprava či zpřesnění mnohých institutů a mechanismů, které se po střetu původního zákona o advokacii s aplikační praxí jeví jako nedomyšlené nebo nedostatečné.²⁰ Novela například nově vymezila právní skutečnosti, na jejichž základě dochází k vyškrtnutí ze seznamu advokátů a pozastavení výkonu advokacie. Zároveň bylo umožněno, aby k vyškrtnutí ze seznamu advokátů či pozastavení výkonu advokacie došlo nejen na základě konstitutivního rozhodnutí Komory, ale též *ex lege*. Dále byla stanovena práva a povinnosti advokáta, jemuž byl výkon advokacie pozastaven. Novela se též dotkla i povinnosti mlčenlivosti advokátů.²¹

Další významné změny v oblasti povinností advokátů přinesl zákon č. 219/2009 Sb.²² Předmětem změn bylo například připuštění souběhu výkonu advokacie a pracovního poměru, jehož předmětem je výkon vědecké, pedagogické, literární, publicistické nebo umělecké činnosti, či možnosti vstupu advokáta do pracovněprávního vztahu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.²³ Novelou byla také zřízena odvolací kárná komise pověřená rozhodováním o odvolání proti prvostupňovým kárným rozhodnutím ve věci kárných provinění advokátů a advokátních koncipientů.

¹⁷ Přijata na plenárním zasedání Rady evropských advokátních komor (CCBE) v Bruselu v roce 2006.

¹⁸ Například směrnice rady č. 77/249/EHS ze dne 22. března 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů.

¹⁹ Zákon č. 210/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ MAUR, J. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 54

²¹ ŠRÁMEK, D. Ohlédnutí: Zákon o advokacii v čtvrtstoletí svobody. In: *Česká justice* [online]. 11. 10. 2015 [cit. 1. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/10/ohlédnutí-zákon-oadvokacii-v-čtvrtstoletí-svobody/>

²² Zákon č. 219/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²³ MAREČKOVÁ, K. *Advokát a výkon právnické profese (aktuální právní úprava, psychologické aspekty)*. Brno, 2017 [cit. 3. 10. 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Martin Hapla, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/v17lkm/>.

Významné změny přinesla též novela zákona publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 258/2017 Sb.²⁴ dne 18. 8. 2017. Tu připravila a prosadila Komora. Novela vešla v účinnost 1. 9. 2017, s výjimkou jedné části týkající se bezplatné právní pomoci, která nabyla účinnost až 1. 7. 2018. Tato novela se mimo jiné dotkla advokátů školitelů a jejich odpovědnosti za výkon praxe advokátních koncipientů, které zaměstnávají. Tato problematika bude blíže rozebrána v kapitole 3.5, která se týká povinností advokáta vůči advokátnímu koncipientovi.

1.3. Předpoklady výkonu advokacie

Zákon o advokacii stanoví předpoklady výkonu advokacie v ustanovení § 4 a následujících. Zákonná definice advokáta zní podle § 4 ZoA následovně: „*Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.*” Jedná se o definici čistě formální, zápis do seznamu advokátů je jediným znakem, který osobu advokáta definuje. Zároveň je jasné, že nejde o jakýkoli seznam advokátů, ale jedná se pouze o seznam advokátů vedený Českou advokátní komorou²⁵. Podmínky pro zápis do seznamu stanoví zákon o advokacii v ustanovení § 5 odst. 1 ZoA.

Pokud osoba, která o zápis požádá, splní kumulativní podmínky stanovené výše uvedeným ustanovením, zapíše ji Komora do seznamu advokátů. Pro advokáty, na rozdíl např. od notářů či exekutorů, neplatí *numerus clausus*, a advokátem tedy může být každý, kdo podmínky splní. Skutečnost, že jsou podmínky pro přístup k advokátní profesi stanoveny přímo a výslovně zákonem, je významná zejména proto, že omezuje Komoru v takovém počínání, které by bránilo jedincům v přístupu k profesi.²⁶

Z předpokladů, které zákon o advokacii pro zápis do seznamu advokátů vyžaduje, se tato práce zaměří pouze na bezúhonnost. Tu uchazeč o zápis prokazuje výpisem z rejstříku trestů. Ten však dokládá pouze beztrestnost uchazeče, na kterou se ale nelze při výkladu bezúhonnosti omezovat. Přestože zákon sám pojem *bezúhonnost* nijak dále nerozvádí, je třeba jej vykládat extenzivně, neboť se jedná o celý souhrn skutečností, jež nevzbuzují pochybnosti o občanské,

²⁴ Zákon č. 258/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ SVEJKOVSKÝ, J., KRYM, L. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 34

²⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. s. 152.

mravní a profesní zachovalosti žadatele o zápis²⁷. Tím, co přesně je obsahem pojmu *bezúhonnosti*, se v minulosti mnohokrát zabývala judikatura. Vrchní soud v Praze judikoval, že pojem *bezúhonný* nebo *bezúhonnost* musí být vykládán vždy v souladu s ustanovením zákona, pro jehož účely je bezúhonnost osoby posuzována, zpravidla tedy jako předpoklad k výkonu určité profese nebo činnosti.²⁸ Dále Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 7. 2018, sp. Zn. 33 Cdo 3603/2017, například dovodil, že význam profese advokáta musí být rozhodujícím vodítkem pro výklad v zákoně blíže nespécifikovaných pojmů, včetně pojmu bezúhonnosti, a při jeho výkladu je třeba vyjít zejména z ustanovení upravujících práva a povinnosti advokátů (§ 16 a násl. ZoA) a ze znění slibu uvedeného v § 5 odst. 1 písm. j) ZoA.

Lze tedy uzavřít, že za bezúhonného ve smyslu zákona o advokacii se považuje jen takový uchazeč, u něhož není zpochybněn předpoklad, že bude čestně a svědomitě plnit povinnosti advokáta.²⁹

1.4. Formy výkonu advokacie

Formy výkonu advokacie zákon vypočítává v ustanovení § 11 odst. 1 ZoA, podle kterého advokát vykonává advokacii samostatně nebo společně s jinými advokáty jako účastník sdružení (viz § 14 ZoA) či jako společník společnosti (viz § 15 ZoA), případně jako společník zahraniční společnosti nebo v pracovním poměru (viz § 15a ZoA). Žádné další způsoby výkonu advokacie zákon nedovoluje. Zároveň je vyloučeno, aby jeden advokát poskytoval právní služby v několika různých formách.

Způsob výkonu advokacie je advokát povinen bez odkladu oznámit Komoře po svém zápisu do seznamu advokátů. Toto rozhodnutí není nezměnitelné a advokát se může rozhodnout pro změnu formy. Tuto změnu musí však nejen ve lhůtě sedmi dnů ohlásit Komoře, ale též musí zhodnotit její vliv na existující obligační vztahy, tj. například zda touto změnou nedojde k ohrožení práv a oprávněných zájmů jeho klientů.³⁰

V současné době je převažujícím způsobem výkonu advokacie samostatný výkon. V roce 2022 bylo Komorou evidováno 10 082 samostatných advokátů, z celkového počtu 12 219 zapsaných aktivních advokátů. Advokátů, kteří poskytují právní služby ve sdružení, evidovala

²⁷ SVEJKOVSKÝ, J., KRYM, L. In SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 40

²⁸ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, č.j. 7 Cdo 14/92.

²⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 3603/2017.

³⁰ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 44.

Komora jen 556. Celkem 1 361 vykonává advokacii ve společnosti, z čehož jich 1 239 připadá na společnosti s ručením omezeným a 122 na veřejné obchodní společnosti.³¹

1.5. Nezávislost advokáta

Zákon o advokacii v ustanovení § 3 odst. 1 ZoA stanoví, že advokát je při poskytování právních služeb nezávislý, přičemž je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta. Nezávislost advokáta je základním pilířem svobodného výkonu advokacie. Ten, kdo prosazuje práva, dokonce i proti veřejné moci, musí být z povahy věci vůči této moci nezávislý, a to jak institucionálně, tak ekonomicky a subjektivně.³²

Dle Nejvyššího soudu je nezávislost advokáta nezbytnou podmínkou pro výkon advokacie. Je právem i povinností zároveň a slouží jak k ochraně klienta, tak k ochraně advokáta. Podmínka nezávislosti je pochopitelná, neboť advokát závislý na jiném subjektu nemůže řádně poskytovat právní pomoc klientovi.³³ Advokátovu nezávislost musí respektovat i umožnit všechny osoby a subjekty, které by mohly zasahovat do vztahu mezi advokátem a klientem. Důvody, pro které je možné zasáhnout do vztahu klienta a advokáta, stanoví pouze zákon.³⁴

Principem nezávislosti je zároveň založena značná autonomie vůle při výkonu činnosti advokáta, která se projevuje například tím, že je advokát, na rozdíl od jiných osob s právníkem vzděláním požívajících rovněž atributu nezávislosti (typicky soudce či notář), svobodný ve výběru své klientely, neboť je *ex lege*³⁵ oprávněn žadatele o poskytnutí právní služby odmítnout, nejedná-li se o výjimečné případy, kdy je pro konkrétní případ ustanoven zástupcem *ex offio* či určen Komorou.³⁶

Tato nezávislost ovšem má, jak plyne z výše uvedeného ustanovení, své meze. Hlavní vymezenou hranicí jsou právní předpisy a v jejich mezích jsou to příkazy klienta. Jednoznačným limitem nezávislosti advokáta je tedy jeho odpovědnost – trestněprávní, soukromoprávní a kárná. Advokát musí respektovat všechny právní předpisy, včetně stavovských. Tomu odpovídá ustanovení § 16 odst. 1 ZoA, které výslovně stanoví, že advokát je povinen řídit se pokyny klienta

³¹ MACKOVÁ J. Odbor matriky. *Bulletin advokacie* [online] Praha: Česká advokátní komora, 2021, č. 7, s. 46–49. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7_2021_web1.pdf.

³² SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 84.

³³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3978/2018.

³⁴ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 30.

³⁵ § 18 ZoA

³⁶ LISSE, L. Několik poznámek k ustanovení § 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a některým související ustanovením. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2006, č. 11–12, s. 90.

jen v případě, jsou-li s právními a stavovskými předpisy v souladu.³⁷ V rámci právních předpisů a příkazů klienta je advokát nezávislý.

Důležitým předpokladem nezávislosti a samostatnosti advokátní profese je též stavovská samospráva, tu zajišťuje Komora, jejíž působnost a pravomoci jsou vymezeny v zákoně o advokacii a dalších předpisech, a s tím související svobodný přístup k profesi, tj. vyloučení principu *numerus clausus*.³⁸

Zajímavou související otázkou je zachování nezávislosti advokáta při výkonu advokacie v pracovněprávním poměru. Ustanovení § 15 odst. 6 ZoA řeší tento konflikt tak, že stanoví povinnost advokáta řídit se pokyny zaměstnavatele jen, pokud nejsou v rozporu s právními nebo stavovskými předpisy anebo s pokyny klienta. Zaměstnavatel tedy může dávat zaměstnanému advokátovi pokyny pouze s ohledem na zákonné limity stanovené v ustanovení § 3 odst. 1 ZoA, tj. advokátovu nezávislost, a § 16 ZoA, tj. povinnost advokáta chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. V opačném případě, kdy jsou pokyny zaměstnavatele v rozporu s výše uvedenými limity, je zaměstnaný advokát povinen se těmito pokyny neřídit.³⁹

1.6. Práva advokáta

V souvislosti s výkonem advokacie nevznikají advokátovi pouze povinnosti, ale přirozeně také některá práva. Podobně jako v případě povinností může jít jak o práva obecná (např. právo vykonávat advokacii samostatně nebo společně s jinými advokáty), tak o práva vůči klientovi, jiným advokátům nebo Komoře.⁴⁰ V následujících podkapitolách budou některá práva advokáta stručně rozebrána.

1.6.1. Právo na odměnu

Výkon advokacie je podnikáním, a tedy činností, která se vykonává za úplatu. V souladu s tím zákon o advokacii v ustanovení § 22 odst. 1 ZoA stanoví, že se advokacie vykonává zpravidla za odměnu. Advokát je zároveň oprávněn žádat od klienta přiměřenou zálohu. Není však vyloučeno, jak je evidentní z použití sousloví „zpravidla za odměnu“, aby advokát své služby

³⁷ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 29

³⁸ MAUR, J. op. cit., s. 14.

³⁹ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 101.

⁴⁰ Česká advokátní komora. *Povinnosti advokáta* [online]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

poskytoval i bezplatně. Tento závěr potvrzuje ve své judikatuře i Nejvyšší soud.⁴¹ Typicky půjde o případy poskytování právních služeb *pro bono* či o případy, kdy je k tomu advokát povinen na základě rozhodnutí Komory podle ustanovení § 18 odst. 2.⁴² Kromě zákona o advokacii upravují advokátní odměnu i další předpisy, konkrétně se jedná o čl. 10 etického kodexu a advokátní tarif.

Rozlišujeme dva základní druhy advokátních odměn: odměnu smluvní a odměnu mimosmluvní. Smluvní odměna je dle ustanovení § 3 odst. 1 advokátního tarifu ujednání mezi advokátem a klientem o částce, za niž bude právní služba poskytnuta, anebo o způsobu jejího určení. Při určení smluvní odměny je obecně respektována smluvní volnost obou stran. Zákon o advokacii dále určení smluvní odměny nijak nelimituje. Tuto funkci však plní čl. 10 etického kodexu.⁴³ Ten například ukládá advokátovi povinnost klientovi poskytnout pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a na žádost i úplné vysvětlení výše mimosmluvní odměny v dané věci či stanoví, že smluvní odměna musí být přiměřená, a ne ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci. Etický kodex též stanoví subjektivní vodítka pro určení odměny, jako jsou např. speciální znalosti, zkušenosti, pověst a schopnosti advokáta.⁴⁴ Požadavek přiměřenosti smluvní odměny je dán též ustanovením § 4 odst. 3 advokátního tarifu. Smluvní odměnu lze nejčastěji sjednat jako fixní (přesně danou paušální částkou), časovou (určenou zpravidla hodinovou sazbou) či podílovou (podílem na hodnotě věci).

O mimosmluvní odměnu se jedná v případě, že odměna není sjednána ve smlouvě. Mimosmluvní odměna se řídí advokátním tarifem. Její výše se určuje dle § 6 advokátního tarifu podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal.

K odměně advokát též může přičíst náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas. Náhrada hotových výdajů je upravena ustanovením § 13 advokátního tarifu, podle kterého advokátovi náleží náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby, zejména na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné atp. Náhrada za promeškaný čas je upravena v ustanovení § 14 advokátního tarifu, podle kterého advokátovi náleží náhrada za čas promeškaný v souvislosti s cestou ze sídla či bydliště advokáta do místa provádění úkonu a zpět a také za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem o více než 30 minut.

⁴¹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014.

⁴² SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 157

⁴³ ŘEHULOVÁ, Lenka. Smluvní odměna advokáta z pohledu čl. 10 Etického kodexu. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2012, č. 7, s. 242.

⁴⁴ Čl. 10 odst. 3 etického kodexu

Již bylo uvedeno, že odměna advokáta je upravena též etickým kodexem. Na tomto místě bych se chtěla zaměřit na ustanovení v čl. 10 odst. 6 větě druhé etického kodexu⁴⁵, které se jeví jako problematické. Z textu tohoto ustanovení plyne, že advokát nesmí nechat svého klienta, aby se obohatil o přiznanou náhradu nákladů právního zastoupení, konkrétně tedy o rozdíl mezi touto náhradou a odměnou advokáta. To znamená, že v jistých případech⁴⁶ advokát není oprávněn sjednat si s klientem odměnu nižší, než je odměna mimosmluvní. V této souvislosti vyvstává otázka, zda je právní úprava této povinnosti smysluplná a zda tedy existuje rovina možného kárného provinění advokáta a zároveň rovina bezdůvodného obohacení klienta.

Svejkovský, Macková, Vychopeň a kol. smysl předmětného ustanovení nijak nerozporují a dovozují, že smlouva sjednaná v rozporu s čl. 10 odst. 6 větou druhou etického kodexu je smlouvou zapovězenou, která nadto může svou nepřiměřeností porušovat též ustanovení čl. 10 odst. 2 a 3 etického kodexu.⁴⁷ Kovářová naproti tomu považuje předmětné ustanovení za zbytečné, ne-li protiústavní, neboť zásadně omezuje smluvní volnost advokáta a klienta. Jeho porušením nedochází k bezdůvodnému obohacení klienta. Toto ustanovení bylo navíc do etického kodexu doplněno novelou v roce 2013 se záměrem, že bude dopadat pouze na nabídky advokátů a advokátních společností, kteří usilují o veřejné zakázky na poskytování právních služeb.⁴⁸

Domnívám se, že nelze než souhlasit s druhým uvedeným názorem. Vzhledem k tomu, že lze poskytovat právní služby také bezúplatně, což plyne jednak z díkce zákona a jednak z judikatury (viz začátek této kapitoly), lze dovodit, že neexistuje ani žádná hranice minimální smluvní odměny, za kterou by advokát musel poskytovat právní služby. Smluví-li si advokát s klientem odměnu, která je nižší než později přiznaná náhrada nákladů, činí tak v souladu s již zmíněnou zásadou smluvní volnosti. Ta je výše uvedeným ustanovením omezována. Zároveň souhlasím, že v těchto případech nedochází k bezdůvodnému obohacení klienta. obdobně jako v opačném případě, kdy je odměna advokáta vyšší než přiznaná náhrada nákladů, nedochází k bezdůvodnému obohacení advokáta.

Kloním se k názoru, že s ohledem na výše uvedené důvody by měla být diskutovaná část čl. 10 odst. 6 z etického kodexu vypuštěna.

⁴⁵ Tato věta zní: „Advokát rovněž nesmí uzavřít s klientem takovou smlouvu, která by klientovi umožňovala získání neoprávněného majetkového prospěchu; za neoprávněný majetkový prospěch se považuje zejména rozdíl mezi odměnou advokáta a odměnou za zastupování určenou soudem v rámci rozhodování o náhradě nákladů řízení.“

⁴⁶ Tj. když poskytnutí právní služby sestává v zastupování před soudem, kde je klient úspěšný a je mu přiznána náhrada nákladů, která je následně protistranou zaplácena. Blíže viz KOVÁŘOVÁ, Daniela. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 360.

⁴⁷ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPEŇ, M. a kol. op. cit., s. 315

⁴⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 361–363.

1.6.2. Právo odmítnout poskytnutí právních služeb a právo vypovědět smlouvu

Stejně jako je klient svobodný ve výběru advokáta ani advokát není zásadně omezen při výběru klienta. Naopak je podle ustanovení § 18 odst. 1 ZoA oprávněn poskytnutí právních služeb odmítnout. Může tak učinit i bez udání důvodu, ačkoli je vhodné, aby advokát žadateli o právní služby vysvětlil, proč mu požadované služby neposkytne.⁴⁹ Jde o odmítnutí poskytnutí právní služby ještě před tím, než právní vztah mezi advokátem a klientem vůbec vznikne.

Kromě zákona o advokacii upravuje odmítnutí poskytnutí právních služeb čl. 8 etického kodexu. Ten vypočítává případy, kdy má advokát klienta odmítnout z hlediska profesní etiky. Jde například o situace, kdy advokát v konkrétní věci nemá dostatek zkušeností či speciálních znalostí, pokud ho omezuje zdravotní stav nebo také pracovní přetížení. Nadto čl. 8 odst. 1 etického kodexu vyžaduje, aby v případě odmítnutí poskytnutí služeb advokát provedl vždy přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí.

V tomto právu je advokát omezen zákonem. Pokud byl k poskytnutí právních služeb klientovi ustanoven podle zvláštního právního předpisu anebo určen Komorou podle ustanovení § 18 odst. 2 ZoA, nemůže ho odmítnout. Může (a v případech vypočtených v ustanovení § 19 ZoA musí) však požádat soud či Komoru o zrušení svého ustanovení nebo určení. V takovém případě je advokát povinen právní služby klientovi poskytovat do doby, než příslušný orgán žádosti vyhoví.⁵⁰

V souvislosti s ustanovením § 18 odst. 1 ZoA jsou v ustanovení § 20 odst. 2 a 3 vypočteny důvody, pro které je advokát oprávněn vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb, případně požádat o zrušení ustanovení nebo požádat Komoru o určení jiného advokáta, tj. ukončit právní vztah s klientem v průběhu poskytování právních služeb. Takovým důvodem je narušení nezbytné důvěry mezi advokátem a klientem, nedostatečná součinnost klienta či nesložení zálohy na odměnu za poskytnutí právních služeb. Klient může smlouvu s advokátem vypovědět kdykoli, a to i bez udání důvodu.⁵¹

Právo na odmítnutí poskytnutí právních služeb nelze zaměňovat s případy, kdy je k odmítnutí poskytnutí právních služeb advokát povinen ve smyslu ustanovení § 19 ZoA. Tato povinnost bude v práci rozebrána v dalších kapitolách.

⁴⁹ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 157.

⁵⁰ Tamtéž, s. 116.

⁵¹ § 20 odst. 4 ZoA.

1.6.3. Práva advokátů vůči Komoře

Česká advokátní komora je ustanovením § 40 ZoA zřízena jako právnická osoba vykonávající na úseku advokacie veřejnou správu. Komora je samosprávnou stavovskou organizací všech advokátů. Advokátovi vzniká ke Komoře příslušnost zápisem do seznamu advokátů, který Komora vede.⁵² Z té advokátovi plynou další práva a samozřejmě též povinnosti (ty jsou podrobněji rozebrány v kapitole 2.3.).

Především je to právo všech advokátů zapsaných v seznamu advokátů účastnit se sněmu, hlasovat na něm, volit členy dalších orgánů Komory a také (vyjma advokátů s pozastaveným výkonem advokacie) být do jiných orgánů Komory volen.⁵³ Dále se jedná například o právo být informován o činnosti Komory či o právo využívat služeb poskytovaných Komorou advokátům.

⁵² SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 109.

⁵³ § 42 ZoA.

2. Povinnosti advokáta

Advokát je při výkonu advokacie povinen plnit řadu povinností. Ty mu ukládá primárně zákon o advokacii v ustanoveních § 16 až 31 ZoA, ale i další právní předpisy. Další povinnosti pak vyplývají z předpisů stavovských. Z těchto lze na prvním místě jmenovat etický kodex.

Povinnosti advokáta můžeme rozdělit do čtyř kategorií. Za prvé jde o povinnosti obecné, které směřují k výkonu profese jako takové a zakotvují pravidla chování advokáta při poskytování právních služeb. Řadí se sem například povinnost používat při výkonu advokacie příslušné označení. Za druhé se jedná o povinnosti vůči klientovi. Do této kategorie spadá přirozeně nejširší spektrum povinností. Dále má advokát povinnosti vůči Komoře a v neposlední řadě i vůči advokátnímu stavu.⁵⁴

O jednotlivých povinnostech bude pojednáno v následujících kapitolách. Vybrané povinnosti budou podrobeny hlubší analýze.

2.1. Obecné povinnosti advokáta

2.1.1. Pojištění

Podle ustanovení § 24 ZoA je advokát odpovědný za újmu, kterou způsobil klientovi v souvislosti s výkonem advokacie. K té se úzce váže povinnost advokáta být pojištěn, zakotvená ustanovením § 24a, 24b a 24c ZoA.

Smyslem a účelem zakotvení povinného pojištění je především ochrana klientů advokáta. Vzhledem k rozhodujícímu vlivu lidského faktoru nelze předpokládat, že činnost advokáta bude vykonávána vždy bezchybně. Přitom případná pochybení, kterých se advokát dopustí, mohou mít pro klienta velmi závažné důsledky, k jejichž náhradě je advokát povinen.⁵⁵ Povinné pojištění však chrání též advokáta.

Rozsah pojištění advokáta je do jisté míry odvislý od způsobu, kterým je advokacie vykonávána. Samostatně vykonávající advokát musí mít pojištění, které kryje jeho osobní odpovědnost za újmu způsobenou klientovi. Advokát, který advokacii vykonává ve sdružení, musí být navíc pojištěn též pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je povinen z důvodu solidární

⁵⁴ Česká advokátní komora. *Povinnosti advokáta* [online]. Citováno dne 21. 10. 2022. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

⁵⁵ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 337/16

odpovědnosti. Advokáti, kteří vykonávají advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti či komanditní společnosti, jsou povinni být pojištěni i pro případ vzniku újmy, za kterou odpovídá společnost podle ustanovení § 24 odst. 2 ZoA a za kterou advokát odpovídá z důvodu ručení jako společník.⁵⁶ Blíže je povinnost pojištění advokátních společností upravena v ustanovení § 24b ZoA. Minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů stanoví Komora stavovským předpisem.⁵⁷

Advokáti vykonávající advokacii samostatně a ve sdružení se mohou účastnit hromadného pojištění sjednaného Komorou.⁵⁸ V takovém případě platí advokát pojistné přímo Komoře, která uzavřela pojistnou smlouvu s pojišťovnou. V současné době je hromadné pojištění sjednáno na základě rámcové pojistné smlouvy č. 2904309313 uzavřené mezi Komorou a Generali Českou pojišťovnou, a. s. Účastníkem hromadného pojištění není advokát s pozastaveným výkonem advokacie a advokát, který advokacii vykonává v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie. Pro rok 2023 je stanoven limit pojistného plnění z hromadného pojištění advokátů ve výši 7 000 000 Kč.⁵⁹

Zákon o advokacii advokátovi též umožňuje sjednat si pojištění individuálně. Tuto skutečnost však musí oznámit Komoře a doložit jí stejnopis či ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující samostatně sjednané pojištění, a to nejpozději do konce kalendářního roku, který předchází kalendářnímu roku, na nějž se hromadné pojištění advokátů vztahuje.⁶⁰ Minimální limit pojistného plnění však nesmí být nižší, než kolik by činil v případě hromadného pojištění advokátů.

Pro úplnost je nutno dodat, že předmět pojištění advokáta je úzce spjat s výkonem advokacie, resp. pokrývá pouze odpovědnost za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie. Není tak kryta například odpovědnost advokáta v případech, kdy vykonává funkci insolvenčního správce.⁶¹

⁵⁶ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. *Zákon o advokacii a stavovské předpisy. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 416–417

⁵⁷ Usnesení představenstva ČAK č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů.

⁵⁸ § 24c odst. 1 ZoA

⁵⁹ *Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2023* [online]. Citováno dne 4. 11. 2022. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=21377>.

⁶⁰ § 24c odst. 2 ZoA.

⁶¹ VYCHOPENĚ, M. In: In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 175.

2.1.2. Sídlo a označení

Další z obecných povinností advokáta upravují ustanovení § 12 a 13 ZoA, ze kterých plyne, že je advokát jednak při výkonu advokacie povinen používat označení „advokát“ a jednak musí mít na území České republiky sídlo, které se zapisuje do seznamu advokátů.

Povinnost používat označení „advokát“ musí být splněna bez ohledu na zvolený způsob výkonu advokacie, a týká se tedy jak samostatných advokátů, tak i advokátů, kteří jsou účastníky sdružení či společníky advokátní společnosti. Samostatný advokát, který není zapsán v obchodním rejstříku (ačkoli je podnikatelem ve smyslu § 420 a 421 občanského zákoníku), je povinen vykonávat advokacii pod označením, přičemž toto nemá povahu obchodní firmy.⁶² Označením se ve smyslu etického kodexu myslí složenina advokátova jména a příjmení, přípustné dodatky a označení vyjadřující příslušnost k advokátnímu stavu. Je-li samostatný advokát zapsaný v obchodním rejstříku, používá pro tyto účely obchodní firmu, která musí splňovat náležitosti dané právními předpisy a etickým kodexem, stejně jako společné jméno sdružení advokátů či obchodní firma advokátní společnosti.

Znění společného jména sdružení je rámcově upraveno v § 12 odst. 2 ZoA, podrobnosti stanoví etický kodex. Jednou z podmínek je, že z obsahu společného jména musí být zřejmé, že se jedná o sdružení. Musí tedy obsahovat například jeden z následujících údajů: „sdružení advokátů“, „advokátní kancelář“, „advokáti“. Zároveň může společné jméno sdružení obsahovat dovětek „a partneři“, „a společníci“ nebo „a spol.“⁶³ Nadto etický kodex zcela přirozeně vyžaduje, aby společné jméno sdružení nebylo zaměnitelné se jménem jiného sdružení, nepůsobilo klamavě, nebylo zavádějící a nesnižovalo důstojnost a vážnost advokátního stavu.⁶⁴

Co se týče obchodní firmy advokátní společnosti, postupuje se dle obecné úpravy v občanském zákoníku (srov. § 424) a též, podobně jako v případě společného jména sdružení, podle ustanovení § 12 ZoA a stavovských předpisů. Musí být zřejmé, že se jedná o společnost, jejímž předmětem činnosti je výkon advokacie, a musí být splněny požadavky čl. 23 etického kodexu. Advokátní společnost je však na rozdíl od sdružení zapisována do obchodního rejstříku, přičemž rejstříkový soud požadavky specifické pro advokátní stav dále nezkontroluje, tudíž je na místě výběru obchodní firmy věnovat náležitou pozornost.⁶⁵

⁶² Česká advokátní komora. K problematice „označení advokáta“ po novele obchodního zákoníku. Bulletin advokacie [online]. 01.02.2001 [cit. 10. 10. 2022] Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/22259/1/2>.

⁶³ Čl. 23 odst. 1 etického kodexu

⁶⁴ Čl. 23 odst. 3 etického kodexu

⁶⁵ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 56

Povinnosti související se sídlem advokáta jsou upraveny zejména již zmíněným ustanovením § 13 ZoA a dále čl. 16 odst. 1 a 3 etického kodexu. Sídlem advokáta je místo, kde vykonává na území České republiky advokacii. Na tomto místě jsou advokátem poskytovány právní služby a je mu sem doručována korespondence. Sídlo advokátních společností a samostatných advokátů zapsaných v obchodním rejstříku je určeno adresou tam zapsanou. Sídlem advokátů nezapsaných v obchodním rejstříku je místo, kde mají hlavní obchodní závod.⁶⁶

Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení musí mít společné sídlo.⁶⁷ Se společným sídlem advokátů ve sdružení se pojí speciální fikce doručení v případě porušení této povinnosti. Pokud není sídlo advokáta shodné s ostatními členy sdružení, nastávají účinky doručení i tehdy, je-li písemnost doručena kterémukoliv jinému účastníku sdružení. Advokát vykonávající advokacii v advokátní společnosti je povinen mít sídlo shodné s místem společnosti.⁶⁸ Sídlem advokáta vykonávajícího advokacii v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti je sídlo jeho zaměstnavatele.⁶⁹ Změnu sídla musí advokát nahlásit Komoře do jednoho týdne poté, co nastala.⁷⁰

Podle etického kodexu je advokát povinen vykonávat advokacii především ve svém sídle, kde by měl zároveň být zpravidla osobně přítomen v pravidelné době, kterou předem stanoví. K této problematice se pojí několik podle mého názoru zajímavých otázek. Například, jak často je potřeba, aby se advokát ve svém sídle zdržoval ve smyslu čl. 16 odst. 1 a 3 etického kodexu? A je nutná jeho pravidelná fyzická přítomnost? V praxi je zcela běžné, že advokát jednotlivé úkony činí při poskytování právních služeb na různých místech, nejen ve svém sídle. Takovým místem může být sídlo klienta, sídlo protistrany nebo různá veřejně přístupná místa určená k setkávání, jako jsou hotely nebo restaurace, což je mnohdy pro klienta výrazně pohodlnější než cestovat do sídla advokátní kanceláře. V souvislosti s nedávnou globální pandemií je také čím dál častější, že advokáti poskytují právní služby v místě vlastního bydliště. Výkon advokacie mimo sídlo advokáta povoluje i sám etický kodex.⁷¹ Zároveň však nikde není přesně specifikován pojem *pravidelná doba*, ve které musí být ve svém sídle nebo jiném místě ve smyslu čl. 16 odst. 1 přítomen.

Dle komentářové literatury se toto pravidlo vykládá poměrně liberálně, přičemž se akcentuje zejména ochrana klienta a s ní související zastižitelnost advokáta a možnost mu

⁶⁶ NĚMEC, R. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 149–152

⁶⁷ § 14 odst. 3 ZoA

⁶⁸ § 13 odst. 3 ZoA

⁶⁹ § 13 odst. 4 ZoA

⁷⁰ § 29 ZoA

⁷¹ Čl. 16 odst. 1 věta druhá etického kodexu.

doručovat poštu a zanechat vzkaz.⁷² Vodítko k výkladu lze hledat též v kárné praxi kárné komise Komory. Ta hodnotí porušení povinnosti se pravidelně zdržovat ve svém sídle jako kárné provinění.⁷³ V rozhodnutí kárného senátu ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. K 131/2009, dokonce kárná komise Komory považuje sídlo advokáta „za základní předpoklad výkonu advokacie“.⁷⁴ Podle mého názoru se však, ve všech zmíněných případech jednalo spíše o otázku právě výše uvedené zastizitelnosti než o fyzickou přítomnost advokáta v jeho sídle, případně o neoznámení změny sídla Komoře.

Vzhledem k výše uvedenému lze dle mého názoru uzavřít, že fyzickou nepřítomností ve svém sídle (jakkoli je dlouhá) advokát povinnost stanovenou čl. 16 etického kodexu neporušuje, pokud zajistí, že je mu možno pravidelně doručovat poštu nebo zanechat vzkaz, tj. je k zastížení.

Pro úplnost lze dodat, že v souvislosti s povinností informovat veřejnost o tom, kde a kdy je k zastížení, ukládá etický kodex dále v čl. 29 advokátovi, že musí na dům, v němž má sídlo, umístit informační tabulku přiměřené velikosti se svým označením nebo obchodní firmou. Neoznačení domu, v němž se sídlo nachází, je kárným proviněním.⁷⁵

2.1.3. Povinnost odmítnout poskytnutí právních služeb

Advokát je ve výběru své klientely v zásadě svobodný. Má právo odmítnout poskytnutí právních služeb ve smyslu ustanovení § 18 ZoA.⁷⁶ Vedle tohoto oprávnění existuje i povinnost advokáta poskytování právních služeb odmítnout, a to v případech taxativně vypočtených v ustanovení § 19 ZoA. Tato povinnost je dále upravena v čl. 7 a 8 etického kodexu.

Podle Čápa lze tyto případy obligatorního odmítnutí poskytnutí právní služby souhrnně označit jako tzv. kolizní důvody.⁷⁷ Tyto důvody podle Ústavního soudu⁷⁸ odráží povahu právního vztahu mezi advokátem a klientem, který vyžaduje oboustrannou důvěru, kdy klient musí mít jistotu, že informace či pokyny, které advokátovi poskytne, v budoucnu nebudou advokátem použity proti němu. Smyslem ustanovení § 19 ZoA je tedy zamezit advokátovi v převzetí

⁷² ČERMÁK, K. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPĚŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 488.

⁷³ Srov. např. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 11. 12. 2009, sp. zn. K 108/2009, rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 7. 12. 2012 sp. zn. K 64/2012 nebo kárný příkaz kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. K 28/2012.

⁷⁴ Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. K 131/2009.

⁷⁵ Srov. rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 1. 3. 2002, sp. zn. K 4/02.

⁷⁶ Viz kapitola 1.6.2.

⁷⁷ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPĚŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 129

⁷⁸ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 863/16.

zastoupení takového klienta, v jehož věci by z kolizních důvodů mohla být ohrožena či narušena právě tato důvěra.⁷⁹

Povinnost odmítnout poskytnutí právních služeb shodně dopadá nejen na vztah advokáta a klienta, který byl založen smlouvou o poskytování právních služeb, ale i na vztahy vzniklé ustanovením advokáta soudem či určením Komorou.

Jednotlivé kolizní důvody budou představeny v následujících podkapitolách.

2.1.3.1. Konflikt zájmů s klientem

Vzhledem k tomu, že stěžejní povinností advokáta je ochrana práv a oprávněných zájmů klienta, je zcela logicky nemyslitelné, aby advokát zastupoval dva klienty, jejichž zájmy jsou v rozporu. Proto ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) ZoA stanoví povinnost advokáta odmítnout žadatele o právní služby, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy klienta, kterému v minulosti poskytl právní služby v téže nebo související věci. Kogentnost této úpravy nelze vyloučit, a to ani souhlasným prohlášením zúčastněných osob.

Příkladem konfliktu zájmu v téže věci je situace, kdy advokát v insolvenčním řízení zastupuje nejprve dlužníka a následně převezme zastoupení věřitele tohoto dlužníka v tomtéž insolvenčním řízení.⁸⁰ Je tedy evidentní, že advokát může stát jen na jedné straně téhož sporu. Střet zájmů je v tomto poměrně jednoznačný a snadno identifikovatelný.

O něco náročnější je to v případě, kdy se nejedná o tutéž věc, ale o věc související. Typickým příkladem je řízení o rozvod manželství a následné vypořádání společného jmění manželů. Není možné, aby advokát během rozvodu manželství zastupoval jednoho manžela a pak v rámci vypořádání společného jmění manžela druhého.⁸¹ Další příklady lze najít v rozhodovací praxi kárné komise Komory. Neodmítnutí poskytnutí právní služby při střetu zájmů je kárným proviněním.⁸²

Výše uvedené obecně nevylučuje, aby advokát v jednom řízení zastupoval dvě nebo více osob, jejich zájmy však musí být jednotné. Advokát pak může právní službu poskytnout v případě, že s tím všechny osoby souhlasí nebo je k tomu takto ustanoven soudem nebo určen Komorou.

⁷⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 298.

⁸⁰ Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 20. 1. 2020, sp. zn. K 126/2019.

⁸¹ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 129.

⁸² Např. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. K 148/2017 podle kterého se „jedná o kárné provinění, pokud advokát převzal právní zastoupení zaměstnankyně svého bývalého klienta, jemuž mj. poskytoval právní služby i v oblasti pracovněprávní, ve sporu o ručení neplatnosti výpovědi této zaměstnankyně z pracovního poměru.“

Avšak, pokud zjevně hrozí, že v průběhu vyřizování věci vznikne rozpor v jejich zájmech, advokát musí poskytnutí právní služby odmítnout.⁸³

Ustanovení § 19 odst. 1 písm. b) ZoA rozšiřuje advokátovu povinnost odmítnout poskytnutí právní služby i na advokáty, kteří právní služby poskytují ve sdružení či jako společníci advokátní kanceláře. Ačkoli to není uvedeno, toto ustanovení obdobně dopadá i na advokáty zaměstnavatele. Tutéž povinnost upravuje také čl. 8 odst. 5 etického kodexu. V praxi toto ustanovení dopadá zejména na velké advokátní kanceláře, kdy s ohledem na počet klientů ani není možné, aby byli všichni advokáti a zaměstnanci dostatečně informováni o všech kauzách.⁸⁴

2.1.3.2. Zneužití důvěrných informací

Disponuje-li advokát skutkovou informací o jiném či bývalém klientovi, kterou získal v minulosti a která by mohla žadatele o právní služby neoprávněně zvýhodnit, je povinen takové poskytnutí právní služby odmítnout. Tato povinnost je zakotvena v ustanovení § 19 odst. 1 písm. c) ZoA. To reflektuje také etický kodex, konkrétně v čl. 6 odst. 4, který advokátovi zakazuje na újmu klienta nebo ve prospěch vlastní či prospěch třetích osob použít informace, které od klienta nebo o klientovi získal v souvislosti s poskytováním právní služby.

Nemusí se tedy jít o totožnou ani související věc a nemusí dojít ke střetu zájmů potenciálního a současného či bývalého klienta. K porušení povinnosti (a tedy kárnému provinění) postačí, pokud má advokát z dřívějšího poskytování právních služeb jiným klientům informace, které jsou schopny nového klienta jakkoli zvýhodnit. Příkladem z praxe je kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 30. 11. 2012, sp. Zn. K 87/2012: *„Je kárným proviněním, jestliže advokát, poté, kdy poskytoval právní služby a získal informace o majetku a obchodních plánech, proti témuž klientovi převezme zastoupení jiného subjektu ve věci smlouvy o dílo a v insolvenčním řízení.“*

2.1.3.3. Osobní věc advokáta nebo osoby mu blízké

Dalším kolizním důvodem, pro který je advokát povinen odmítnout poskytnutí právní služby, je skutečnost, že se projednání věci, ve které je o právní služby požádán, zúčastnil sám advokát nebo osoba jemu blízká.

⁸³ Čl. 7 odst. 2 a 3 etického kodexu.

⁸⁴ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 301.

Tato situace může nastat například ve chvíli, kdy klient advokáta požádá o převzetí obhajoby ve věci spočívající ve vniknutí do advokátova obydlí a odcizení jeho věcí. Je logické, že mezi zájmy klienta a zájmy advokáta bude v takovém případě potenciální rozpor. Dalším problémem je možné procesní postavení advokáta v řízení proti klientovi, tj. že by v uvedeném případě vystupoval zároveň jako poškozený.⁸⁵

Pro úplnost je nutno dodat, že pro výklad pojmu osoba blízká se použije ustanovení § 22 odst. 1 občanského zákoníku. Osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo registrovaný partner, osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí. Jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Splnění podmínky, aby újmu utrpěnou jednou z nich druhá osoba pocítovala jako vlastní, je nutno zkoumat v každém jednotlivém případě. Soud vyslechne tyto osoby, jakož i další osoby, které mohou mít o jejich vztahu kvalifikované povědomí. Co se týče utrpěné újmy, nemyslí se tím pouze újma na zdraví či újma majetková, často půjde též o újmu citovou.⁸⁶

Zásadně však není vyloučeno převzít zastoupení osoby blízké, nevylučují to právní ani stavovské předpisy. Vystává pak ale otázka, zda je to vhodné. Osobně se domnívám, že v některých případech může být citová vazba advokáta ke klientovi v poskytování právních služeb spíše na škodu, a to zejména tam, kde je třeba určitý odstup a nadhled advokáta, a je tedy nutné tuto možnost důkladně zvážit. Na druhou stranu jistě existuje široká škála případů, kdy osobní blízký vztah advokáta a klienta nehraje příliš velkou roli.

2.1.3.4. Konflikt zájmů advokáta a klienta

Posledním kolizním důvodem jsou nejednotné zájmy advokáta nebo osoby jemu blízké a toho, kdo o právní služby žádá.⁸⁷ Povinnost odmítnout poskytnutí právní služby vyjadřuje požadavek absolutní nezávislosti advokáta při poskytování právních služeb.⁸⁸ Jedná se o případy, kdy je ve věci zainteresovaná osoba blízká či sám advokát, přičemž mají zájem na jiném výsledku, než jakého chce dosáhnout žadatel o poskytnutí právní služby.⁸⁹ Z toho lze dovodit, že advokát

⁸⁵ Tamtéž, s. 302

⁸⁶ HURDÍK, J., DOBROVOLNÁ, E. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 119

⁸⁷ § 19 odst. 1 písm. e) ZoA

⁸⁸ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 131

⁸⁹ Tamtéž.

např. nesmí v trestním řízení zastupovat klienta, který je obviněn z trestného činu směřujícího vůči potomkovi advokáta.

2.1.4. Povinnost vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb

Kolizní důvody vypočtené v předchozí kapitole se vztahovaly na situace, kdy o nich věděl advokát ještě před převzetím právního zastupování klienta. Situaci, kdy se o některém z důvodů v ustanovení § 19 odst. ZoA advokát dozvěděl až v průběhu poskytování právních služeb, upravuje zákon o advokacii v ustanovení § 20 odst. 1 ZoA.

Poté co zjistí existenci jednoho z kolizních důvodů, je advokát povinen okamžitě vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb, kterou s klientem uzavřel. Pokud byl klientovi advokát ustanoven soudem či určen Komorou, musí advokát příslušný orgán požádat o zrušení ustanovení či o určení jiného advokáta. Z této povinnosti neexistuje výjimka a advokát nemá žádný prostor pro vlastní uvážení ohledně naznačeného postupu.⁹⁰ Zároveň advokát musí dbát na to, aby v souvislosti s žádostí o zrušení ustanovení neporušil jinou povinnost, kterou mu ukládá ustanovení § 21 ZoA, tj. povinnost mlčenlivosti.⁹¹

Závěrem této podkapitoly lze shrnout, že existují tři základní kategorie důvodů výpovědi ze smlouvy o poskytování právních služeb. Za prvé může smlouvu bez udání důvodu a kdykoli vypovědět klient podle § 20 odst. 4 ZoA. Za druhé z důvodů uvedených v ustanovení § 20 odst. 2 a 3 ZoA je možné odstoupit od smlouvy z vůle advokáta.⁹² Poslední kategorií jsou kolizní důvody, ze kterých advokát odstupuje od smlouvy obligatorně, viz výklad této podkapitoly. Pro dodávám že dojde-li k výpovědi ze strany klienta či ze strany advokáta v podle § 20 odst. 2 ZoA, lze sjednat výpovědní dobu.⁹³

Po ukončení poskytování právních služeb klientovi musí advokát postupovat v souladu s ustanovením § 20 odst. 6.⁹⁴

⁹⁰ Tamtéž, s. 133

⁹¹ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 309

⁹² Tato problematika byla rozebrána v kapitole 2.3.2

⁹³ Tamtéž, S. 308.

⁹⁴ O povinnostech advokáta po ukončení jeho vztahu s klientem je blíže pojednáno v kapitole 2.2.7.

2.2. Povinnosti vůči klientovi

2.2.1. Vztah advokáta a klienta

Obsahem právního vztahu mezi advokátem a klientem jsou jejich vzájemná práva a povinnosti.⁹⁵ Tento právní vztah může vzniknout třemi různými způsoby. Advokát může být klientovi ustanoven soudem či určen Komorou nebo může být vztah advokáta a klienta založen uzavřením smlouvy o poskytování právních služeb.

V praxi je nejčastější třetí způsob, tedy uzavření smlouvy. Tuto skutečnost reflektuje výslovné zakotvení práva na svobodnou volbu advokáta do zákona o advokacii.⁹⁶ Klient je tedy ve výběru advokáta zcela svobodný a pro požadovanou právní pomoc si může advokáta vybrat podle své úvahy. Ačkoli ve skutečnosti se s jistými subjektivními omezeními ve svém výběru nepochybně musí potýkat, například s ohledem na finanční prostředky, které má k dispozici.

Jednotlivé způsoby vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem jsou vůči sobě v poměru subsidiarity. To znamená, že k ustanovení advokáta klientovi soudem dojde teprve tehdy, nevyužije-li svého práva si jej zvolit. Obdobně bude advokát Komorou určen, až když nejsou splněny podmínky pro ustanovení soudem. Právo na svobodnou volbu však není narušeno ani v případě, kdy nejprve dojde k ustanovení soudem či určení Komorou, neboť i v takovém případě má klient stále možnost si svého advokáta zvolit sám.⁹⁷ Kvalita poskytované právní služby by se neměla odvíjet od způsobu vzniku právního vztahu, naopak by měla být zaručena vždy.⁹⁸ Etický kodex v čl. 6 stanoví, že advokát ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem nebo určen Komorou, postupuje se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů.

K zániku právního vztahu mezi advokátem a klientem může dojít několika různými způsoby. Od běžných soukromoprávních vztahů se ukončení vztahu advokáta a klienta odlišuje zejména tím, že advokátovi plynou v zájmu ochrany práv klientů při zániku takového vztahu obsáhlejší povinnosti. Tím se myslí zejména povinnost mlčenlivosti a dále i povinnost vykonat veškeré úkony, které nesnesou odkladu po dobu 15 dní od ukončení spolupráce tak, aby klient neutrpěl žádnou újmu. K samotnému zániku právního vztahu dochází zejména poskytnutím právní

⁹⁵ MAUR, J. op. cit., s. 97

⁹⁶ § 2a ZoA: „Každý má právo na svobodnou volbu advokáta; tím není dotčeno ustanovení § 18 odst. 2 a zvláštní právní předpisy upravující ustanovení advokáta soudem.”

⁹⁷ SVEJKOVSKÝ, J. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 157

⁹⁸ MACKOVÁ, A. op. cit., s. 133.

služby. Dalšími možnými způsoby jsou výpověď smlouvy ze strany advokáta či klienta, vzájemná dohoda, zrušení ustanovení soudem, smrt či zánik jedné ze stran atp.⁹⁹

2.2.2. Povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny

Povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny je stěžejní povinností advokáta.¹⁰⁰ Zákon o advokacii tuto povinnost zakotvuje v ustanovení § 16 odst. 1 ZoA.

Další konkretizaci lze najít v čl. 6 odst. 1 etického kodexu, který stanoví, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty. Osobní zájmy klienta je třeba vykládat extenzivně, jde nejen o zájmy profesní (např. zájem na zisku), ale také o zájmy osobní (např. rodinné). Jistým korektivem je v tomto případě oprávněnost konkrétních zájmů klienta v dané situaci. Za neoprávněný lze považovat například zájem klienta tehdy, požaduje-li okamžité podání žaloby přesto, že se advokát protistrany k věci v poskytnuté lhůtě nevyjádřil v důsledku odůvodněné nepřítomnosti, přičemž klientovi nehrozí žádná újma z přiměřeného prodloužení lhůty.¹⁰¹

Při poskytování právní služby, kdy je advokát povinen činit ve prospěch klienta vše, co považuje za prospěšné a účinné, se advokát pohybuje jak v mezích právních předpisů, tak v mezích pokynů klienta samotného. Advokát není pokyny klienta vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem.¹⁰² K tomu se pojí advokátova poučovací povinnost¹⁰³. Zákonem mu je uloženo klienta včas a přiměřeně poučit o tom, že jsou pokyny, které jsou v rozporu s právním či stavovským předpisem, pro advokáta nezávazné.¹⁰⁴

V této souvislosti zákon dále v ustanovení § 16 odst. 2 stanoví, že je advokát při výkonu advokacie povinen jednat čestně, svědomitě a zároveň je povinen k prosazování práv a oprávněných zájmů klienta důsledně využívat všechny zákonné prostředky, v jejichž rámci má uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. K porušení této

⁹⁹ MAUR, J. op. cit., s. 139–140

¹⁰⁰ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Právní služba*. Vyd. 2. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 15

¹⁰¹ ČERMÁK, K. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEN, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 453.

¹⁰² § 16 odst. 1 věta druhá.

¹⁰³ K poučovací povinnosti viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 25 Cdo 347/2016: „Poučovací povinnost, ač není v zákoně výslovně definována, je samotnou podstatou výkonu advokacie, prolíná všemi stadii poskytování právní služby a odráží zvýšený standard péče, který advokát jako specialista na právní otázky a postupy musí klientovi garantovat, aby dosáhl zamýšleného účinku ve věcech, které pro klienta jako příkazník zajišťuje.”

¹⁰⁴ MAUR, J. op. cit., s. 99.

povinnosti dojde dle judikatury Nejvyššího soudu například tím, že v rámci insolvenčního řízení, ve kterém klienta zastupuje, advokát neprovádí pravidelné kontroly insolvenčního rejstříku a tím maří úspěšnost vymožení pohledávky.¹⁰⁵

Dojde-li k rozporu mezi uvážením advokáta a požadavkem klienta, tj. k tomu, že pokyn klienta sice není v rozporu s právními ani stavovskými předpisy, ale advokát má za to, že takový krok není vzhledem k okolnostem prospěšný, je advokát povinen pokyn klienta respektovat.¹⁰⁶ Je však na místě, aby v tu chvíli advokát klientovi srozumitelně vysvětlil, proč jím požadovaný krok nedoporučuje použít a jaké následky to může mít. V některých případech může tento rozpor mezi advokátem a klientem vést v důsledku až k ukončení vzájemné spolupráce.¹⁰⁷

Z výše uvedeného lze tedy dovodit, že je to právě klient, kdo má určující postavení. To se dále projevuje i tím, že advokát není oprávněn ověřovat pravdivost a úplnost skutkových informací poskytnutých mu klientem.¹⁰⁸ Vztah advokáta a klienta je založen na vzájemné důvěře, advokát tedy při poskytování svých služeb vychází zásadně z informací a podkladů, které mu klient předá. Pravdivost a úplnost takových informací často nelze ověřit a advokát tak ani činit nesmí.¹⁰⁹

Pro úplnost je třeba uvést, že obecná povinnost hájit zájmy klienta je dále speciálně upravena trestním řádem pro případ nutné obhajoby. Ustanovení § 41 odst. 1 trestního řádu ukládá obhájci povinnost „*poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, zejména pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho vinu zmírňují, a tím přispívat ke správnému objasnění a rozhodnutí věci.*“.

2.2.3. Mlčenlivost

Vztah advokáta a klienta stojí na vzájemné důvěře obou stran, jak již bylo uvedeno. Pro činnost advokáta je zásadní, aby mu klient sděloval pravdivé a úplné informace, včetně těch, které nesdělil nikomu jinému. Takové informace se mohou týkat jak profesního, tak osobního života, a mohou tedy být leckdy velmi citlivé. Proto klient potřebuje mít jistotu, že o nich bude zachována

¹⁰⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 23 Cdo 1858/2019.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 107.

¹⁰⁸ Čl. 6 odst. 3 etického kodexu.

¹⁰⁹ CELERÝN, J. K odpovědnosti advokáta při poskytování bezplatných právních služeb. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 5. 5. 2015 [cit. 23. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-odpovednosti-advokata-pri-poskytovani-bezplatnych-pravnich-sluzeb-97769.html>.

mlčenlivost.¹¹⁰ Současná advokacie je založena na třech základních pilířích. Mlčenlivost je jedním z nich, zbylými jsou nezávislost a samospráva.¹¹¹

Jedná se o jednu ze základních povinností advokáta. V této souvislosti Ústavní soud judikoval, že „*povinnost mlčenlivosti je základním předpokladem pro poskytování právní pomoci, a tím i nezbytnou podmínkou fungování demokratické společnosti*“.¹¹² Povinnost mlčenlivosti je advokátovi uložena na ochranu jeho klientů a v jejich zájmu. Nelze ji chápat jako výsadu advokáta.¹¹³ Advokát se proto nemůže dovolávat povinnosti mlčenlivosti, byl-li jí zproštěn, pokud by tím chránil jen své vlastní zájmy.¹¹⁴ Uhlíř, na druhou stranu, považuje advokátní mlčenlivost za privilegium ve vztahu ke státním orgánům, kdy je státním orgánům uložena povinnost respektovat zákaz výslechu advokáta.¹¹⁵ Povinnost mlčenlivosti v českém právním řádu není stanovena absolutně, tudíž je možné, aby byl advokát této povinnosti zproštěn nebo k jejímu prolomení došlo ze zákona.

Právní úpravu povinnosti mlčenlivosti lze najít zejména v zákoně o advokacii. Stěžejním ustanovením je ustanovení § 21 ZoA, ale zákon povinnost mlčenlivosti upravuje i v dalších ustanoveních, např. v § 5 odst. 1 písm. j) ZoA (advokátní slib) nebo § 15 odst. 5 ZoA (povinnost mlčenlivosti jednatele a prokuristy advokátní společnosti). Uvedená problematika je dále upravena v procesních předpisech¹¹⁶, etickém kodexu¹¹⁷ a dalších stavovských předpisech¹¹⁸. Nadto nelze opomenout Etický kodex advokátů Evropské unie.

2.2.3.1. Rozsah mlčenlivosti

Na rozsah povinnosti mlčenlivosti lze nahlížet ze třech základních hledisek – z hlediska věcného, osobního a časového.

¹¹⁰ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. op. cit., s. 17.

¹¹¹ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPEŇ, M. a kol. op. cit., s. 186.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ KRYM, L. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 137–155.

¹¹⁵ UHLÍŘ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 315

¹¹⁶ Např. § 124 a § 126 občanského soudního řádu nebo § 99 odst. 2 trestního řádu.

¹¹⁷ Viz čl. 6 odst. 4, čl. 12 odst. 3, čl. 14 odst. 2 a 3 a čl. 15 odst. 8.

¹¹⁸ Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/2006 Věstníku ze dne 12. 9. 2006, kterým se stanoví postup při určování zástupce ČAK při provádění prohlídek a kontrol a usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2008 Věstníku ze dne 11. 9. 2008, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokátů a postupu kontrolní rady České advokátní komory ve vztahu k zákonu o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

Věcný rozsah povinnosti mlčenlivosti plyne z ustanovení § 21 odst. 1 ZoA, které stanoví, že „advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb”. Jedná se jak o skutečnosti právní, tak skutečnosti neprávní. Okruh těchto skutečností je velice široký, zahrnuje skutečnosti, které advokátovi sdělil sám klient, které se advokát při své činnosti sám dozvěděl, ale také široký okruh skutečností, o nichž se advokát dozvěděl za blíže nespecifikovaných okolností.¹¹⁹ Je tedy nutno zdůraznit, že nezáleží na tom, z jakého zdroje konkrétní skutečnost pochází. V zásadě se povinnost mlčenlivosti vztahuje i na skutečnosti, které jsou veřejně přístupné.¹²⁰

Předmětem advokátní mlčenlivosti jsou veškeré údaje o klientovi a jeho věci, např. údaj o tom, že určitá osoba je klientem advokáta a v jaké věci poskytuje advokát klientovi právní služby, rozpis služeb, které byly poskytnuty, uhrazení odměny apod.¹²¹ Vodítkem pro určení, zda se na nějakou skutečnost vztahuje povinnost mlčenlivosti, může být rozhodovací praxe kárné komise.¹²²

Co se týče rozsahu osobního, není advokát jedinou osobou, která je k mlčenlivosti povinna. Jelikož advokát zpravidla neposkytuje právní služby sám, povinnost mlčenlivosti dopadá i na osoby, které s advokátem spolupracují.¹²³ Jedná se nejen o jeho zaměstnance, tj. např. advokátní koncipienty, jiné právníky či administrativní pracovníky, ale též o další osoby, které s ním spolupracují na základě jiného smluvního vztahu, typicky konzultanti, IT specialisté apod. Povinnost mlčenlivosti mají spolupracující osoby ve stejném rozsahu jako advokát. Zároveň platí, že je jejich povinnost mlčenlivosti odvislá od povinnosti advokáta, což v praxi znamená, že pokud se klient rozhodne advokáta povinnosti mlčenlivosti zprostit, nemusí totéž učinit pro všechny další osoby. Postačí, zprostí-li advokáta.¹²⁴

Povinnost mlčenlivosti advokátních koncipientů vyplývá též z ustanovení § 39 ZoA. Zákon o advokacii dále stanoví, že členové orgánů Komory, její zaměstnanci a advokáti pověřeni předsedou kontrolní rady provedením přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke kárnému provinění, nejsou vázáni povinností mlčenlivosti v rozsahu nezbytném pro řízení před soudem ve

¹¹⁹ UHLÍŘ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 317

¹²⁰ ZACHOVÁ, M. Povinnost mlčenlivosti advokáta. *Bulletin advokacie*. 2001, roč. 2001, č. 4. s. 24

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 19. 9. 1997, sp. zn. K 52/97, nebo rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 9. 1996, sp. zn. K 33/96.

¹²³ § 21 odst. 9 ZoA.

¹²⁴ KRYM, Ladislav. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 137–155.

věcech uvedených v odst. 4, části věty za středníkem, tzn. například v řízení podle ustanovení § 55 ZoA.¹²⁵

Z časového hlediska je rozsah povinnosti mlčenlivosti advokáta v podstatě neomezený. Povinnost vzniká okamžikem, kdy se advokát skutečnost podléhající mlčenlivosti dozvěděl, a zaniká pouze v případě, že jej klient této povinnosti zprostil. Zároveň, přestože to není výslovně v zákoně o advokacii uvedeno, lze výkladem dovodit, že povinnost mlčenlivosti trvá i po vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů.¹²⁶

Existují však případy, kdy dojde k prolomení povinnosti mlčenlivosti, těm se věnuje následující kapitola.

2.2.3.2. Prolomení mlčenlivosti

Již bylo řečeno, že povinnost mlčenlivosti není v českém právním řádu absolutní. Mohou tak nastat situace, kdy dojde k prolomení této povinnosti. Důvody, které k tomu vedou, jsou dvojí. Jednak jde o zproštění povinnosti z vůle klienta a jednak o její omezení ze zákona. V případě omezení mlčenlivosti *ex lege* není advokát buď povinen zachovávat mlčenlivost vůbec, ale může se jí dovolávat a nemusí ji porušit, nebo se jí nemůže dovolávat vůbec.¹²⁷

Jediná osoba, která advokáta může povinnosti zachovávat mlčenlivost zprostit, je klient. Zemře-li nebo zanikne-li klient, přechází toho oprávnění na jeho právního nástupce. Pokud má více právních nástupců, je ke zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti potřebný souhlasný projev všech těchto nástupců.¹²⁸ V případě, že klient zemře či zanikne bez právního nástupce, není k tomu oprávněn nikdo, jak lze dovodit z jazykového výkladu § 21 odst. 2 ZoA.¹²⁹

Platí, že zbavení advokáta povinnosti mlčenlivosti se provádí obligatorně písemnou formou s výjimkou možnosti učinit zprošťující projev vůle ústně do protokolu v řízení před soudem. Jestliže klient advokáta zbavuje povinnosti mlčenlivosti v konkrétní věci, tento úkon musí být směřován advokátovi přímo, musí být učiněn jasně a srozumitelně a musí z něj jednoznačně vyplývat, jaké věci se týká a v jakém rozsahu se advokát mlčenlivosti zprošťuje. Ke zproštění tedy nemůže dojít skrze třetí osobu. Vzhledem k dispoziční povaze tohoto úkonu je přípustné též

¹²⁵ § 21 odst. 10 ZoA.

¹²⁶ ZACHOVÁ, M. op. cit., s. 24.

¹²⁷ DOSTÁL, A. Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2004, č. 6, s. 11-25 [cit. 25.10.2022]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf.

¹²⁸ § 21 odst. 2 ZoA.

¹²⁹ ŘEHULOVÁ, L. Institut zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck 2011, č. 11, s. 393.

částečné zproštění, tj. např. ohledně pouze určitých skutečností nebo osob, a v ostatním trvat na jejím zachování. Vyloučeno je, aby klient advokáta povinnosti mlčenlivosti zprostil v tísní pod nátlakem jakéhokoliv subjektu, vynucené prohlášení mít účinky zproštění nemůže.¹³⁰

Jak bylo uvedeno výše, k prolomení povinnosti mlčenlivosti může dojít též ze zákona. Podle zákona o advokacii k tomu dojde například, dostane-li se advokát do sporu s klientem či Komorou ve smyslu ustanovení § 21 odst. 4 ZoA. V takovém případě musí být splněny tři podmínky. Za prvé se musí jednat o spor před soudem nebo jiným orgánem, předmětem takového sporu musí být práva vzešlá z klientského vztahu a advokát může uvádět pouze skutečnosti nezbytné pro toto konkrétní řízení.¹³¹

K omezení povinnosti mlčenlivosti ale dochází též na základě jiných zákonů, pro příklad lze uvést zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, či zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu.

2.2.4. Substituční povinnost

Advokát má podle zákona o advokacii jak substituční oprávnění podle ustanovení § 26 ZoA, tak substituční povinnost podle ustanovení § 27 ZoA.

Jestliže advokátovi, který advokacii vykonává samostatně, brání ve výkonu jakákoliv překážka a neučiní-li za účelem ochrany práv a právem chráněných zájmů svých klientů jiná opatření, musí bezodkladně (nejpozději však do jednoho měsíce od vzniku překážky) ustanovit jiného advokáta svým zástupcem a písemně o tom vyrozumět klienty. Pokud tak advokát neučiní, určí jeho zástupce Komora a podle okolností případu určí též výši náhrady, kterou je advokát určenému zástupci povinen poskytnout.¹³²

Na zástupce určeného Komorou přechází ve vztahu ke klientovi práva a povinnosti zastoupeného advokáta vyplývající ze smlouvy o poskytování právních služeb, včetně práv a povinností vyplývajících ze zastupování klienta v řízení před soudy nebo jinými orgány a práv a povinností obhájce v trestním řízení. To neplatí, dohodne-li se advokát určený Komorou a klient jinak ve lhůtě do jednoho měsíce ode dne, kdy byl klient o určení zástupce vyrozuměn.¹³³

¹³⁰ ZACHOVÁ, M. op. cit., s. 24.

¹³¹ UHLÍŘ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 326.

¹³² § 27 odst. 1 ZoA.

¹³³ § 27 odst. 2 ZoA.

Předmětem přechodu práv a povinností nejsou práva a povinnosti uvedené v ustanovení § 27 odst. 3 ZoA.

Zákon o advokacii v ustanovení § 27. odst. 4 pamatuje též na situaci, kdy je advokát vyškrtnut ze seznamu advokátů. V takovém případě je Komora povinna obdobně jako výše určit jiného advokáta jeho zástupcem, případně učinit jiná vhodná opatření k ochraně práv a právem chráněných zájmů jeho klientů. Komora může určit i více zastupujících advokátů, pokud je to třeba vzhledem k počtu klientů a jejich potřebám.

V případě smrti advokáta samostatně vykonávajícího advokacii se v souladu s ustanovením § 27 odst. 5 postupuje podle zvláštního právního předpisu¹³⁴, kdy soud na návrh Komory ustanoví nástupce zemřelého advokáta, který se stane správcem té části dědictví, kterou zemřelý advokát používal k výkonu advokacie.

Smyslem substituční povinnosti advokáta je zejména ochrana zájmu klientů v tom smyslu, aby o jejich právní věci (například soudní spory) bylo vždy náležitě postaráno, tedy aby jim v případech, kdy jim jejich advokát nemůže poskytovat právní služby, nevznikla újma.¹³⁵

2.2.5. Informační povinnost advokáta

Advokát je v průběhu poskytování právní služby povinen informovat klienta¹³⁶ o postupu vyřizování klientovy věci. Tím je míněna jak každá významnější událost, která může mít vliv na budoucí vývoj ve věci, tedy např. stanovisko protistrany nebo jiných účastníků řízení, výzvy, oznámení a rozhodnutí příslušných orgánů řízení, tak i samotný postup práce advokáta, tj. např. informace o přípravě konceptu nebo konečného vyhotovení podání či informace o tom, že advokát nemůže dodržet sjednaný termín prací a žádá o jeho prodloužení.¹³⁷

Informace, které advokát klientovi předává, musí být úplné, pravdivé a musí mu být sděleny včas. Zároveň advokát musí dbát na to, aby klientovi poskytl potřebná vysvětlení a předestřel mu všechna možná řešení jeho problému a teoretické i faktické možnosti postupu ve věci, tak aby měl klient dostatečnou možnost zvážit, pro kterou variantu řešení se (za advokátovy pomoci) rozhodne.¹³⁸ Včasnost sdělení informace se posoudí s ohledem na konkrétní okolnosti

¹³⁴ § 175e občanského soudního řádu.

¹³⁵ VYCHOPENĚ, M. In: In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 217.

¹³⁶ čl. 9 odst. 1 etického kodexu.

¹³⁷ Tamtéž, s. 460–461.

¹³⁸ MOLNÁROVÁ, G. Co by měl klient vědět o základních povinnostech advokáta. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 10. 8. 2001 [cit. 25. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/co-by-mel-klient-vedet-o-zakladnichpovinnostech-advokata-11805.html>

případu. Způsob poskytnutí informace je třeba posuzovat bez zbytečných formalit, často bude stačit její sdělení po telefonu či e-mailem. Konkretizaci informační povinnosti nad rámec etického kodexu lze nalézt v rozsáhlé rozhodovací praxi kárné komise Komory¹³⁹.

Ačkoli není advokát oprávněn zkoumat úplnost a pravdivost skutkových informací poskytnutých mu klientem, měla by informační povinnost fungovat oběma směry. To znamená, že i klient by advokátovi měl poskytovat informace úplné a pravdivé, aby nedošlo k narušení vzájemné důvěry. Oboustranné důsledné poskytování informací je základem úspěšného a korektního vztahu advokáta a klienta.¹⁴⁰

2.2.6. Povinnost advokáta vést přiměřenou dokumentaci

Další povinností advokáta je povinnost vést přiměřenou dokumentaci o poskytování právních služeb (dále jen „dokumentace“). Ta je zakotvena v § 25 ZoA. Podrobnosti pak stanoví stavovský předpis, konkrétně usnesení představenstva ČAK č. 9/1999 Věstníku, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb a o vedení evidence provedených konverzí.

Dle výše uvedeného stavovského předpisu je advokát povinen vést dokumentaci tak, aby z ní byl zřejmý jeho postup při poskytování právních služeb. Zřejmá musí být i oprávněnost účtované odměny. V rámci prověřování, zda došlo ke kárnému provinění, musí dokumentaci nebo klientský spis na žádost předložit členovi kontrolní rady České advokátní komory nebo advokátovi, který byl pověřen předsedou kontrolní rady. Samo porušení povinnosti vést přiměřenou dokumentaci je přitom kárným proviněním.¹⁴¹ Dále je stanoveno, že pokud zvláštní předpis¹⁴² nestanoví jinak, musí advokát předmětnou dokumentaci a klientský spis uchovávat po dobu alespoň pěti let od ukončení poskytování právních služeb.

Povinnost vést dokumentaci je dále upravena v čl. 10 odst. 4 etického kodexu, podle kterého je advokát povinen vedené záznamy o provedených výkonech klientovi na vyžádání poskytnout, a to s úplným vysvětlením.

Smyslem ustanovení § 25 ZoA je na jedné straně ochrana klienta. Je v jeho zájmu, aby bylo spolehlivě zjištělné, kdy a jakou službu pro něj advokát vykonal. Na druhé straně je chráněn i sám advokát, protože poctivé vedení přiměřené dokumentace posiluje jeho důkazní pozici

¹³⁹ Např. kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 8. 3. 2019, sp. zn. K 76/2018, kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 2. 9. 2019, sp. zn. K 77/2019.

¹⁴⁰ MAUR, J. op. cit., s. 104.

¹⁴¹ Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 17. 3. 2000, sp. zn. K 220/99.

¹⁴² Např. § 56a odst. 3 ZoA.

v případě, že je třeba prokázat řádné a včasné poskytnutí právní služby, její řádné vyúčtování, jakož i to, že postupoval v souladu s povinnostmi, které mu ukládá zákon či stavovský předpis.¹⁴³

V souvislosti s výše uvedenou problematikou není bez zajímavosti otázka kybernetické bezpečnosti. V současné době je zcela běžné, že je dokumentace vedena elektronicky. Advokáti se svými klienty komunikují prostřednictvím e-mailu a instant messaging aplikací (např. WhatsApp) a ukládají data na veřejné či privátní cloudy. Oproti analogovému poskytování právních služeb (a potažmo vedení dokumentace) se tedy zvyšuje riziko bezpečnostních incidentů, v jejichž důsledku dojde k narušení důvěrnosti, dostupnosti či integrity klientských dat. Ačkoli povinnost chránit data klientů vyplývá advokátovi z obecných povinností stanovených zákonem o advokacii¹⁴⁴, k řízení rizik a přijímání bezpečnostních opatření ke zvýšení informační bezpečnosti ho nezavazuje ani zákon, ani stavovský předpis. Vzhledem k tomu, že jsou advokáti pro kybernetické útočníky přitažlivými cíli, neboť běžně zpracovávají obrovský objem dat různých subjektů, je vhodné se do budoucna o zvyšování kybernetické bezpečnosti zajímat, a to jak ze strany advokátů, tak ze strany Komory.¹⁴⁵

2.2.7. Povinnosti advokáta po ukončení poskytování právních služeb

2.2.7.1. Povinnost činit neodkladné úkony

V zájmu ochrany klienta zákon o advokacii v ustanovení § 20 odst. 6 ZoA zakotvuje povinnost advokáta ještě po dobu 15 dnů od zániku smlouvy o poskytování právních služeb činit na ochranu zájmů klienta veškeré neodkladné úkony, aby klient neutrpěl újmu na svých právech nebo oprávněných zájmech, přičemž není relevantní, z jakého důvodu k zániku jejich právního vztahu došlo. Právní úpravu doplňuje čl. 8 odst. 1 etického kodexu.

Za neodkladný úkon lze typicky považovat sepsání opravného prostředku ve lhůtě, jejíž běh započal před zánikem smlouvy o poskytování právních služeb, a hrozí-li, že marně uplyne. Výklad tohoto pojmu dále specifikuje judikatura. Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 25 Cdo 2768/2016 ze dne 26. 1. 2017 například judikoval, že podání ústavní stížnosti nelze hodnotit jako neodkladný úkon, který je advokát povinen učinit do 15 dnů od ukončení právního vztahu s klientem v případě, že lhůta k podání stížnosti sice započala běžet ještě za trvání tohoto vztahu,

¹⁴³ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPEŇ, M. a kol. op. cit., s. 199.

¹⁴⁴ Zejm. §§ 16, 21 a 25.

¹⁴⁵ BRAUNER, J. Dopady technologického vývoje na povinnosti advokáta na úseku kybernetické bezpečnosti. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2022, č. 6, s. 18–25.

ale zároveň do jejího marného uplynutí zbýval více než měsíc po jeho zániku. Dalším příkladem je případ z rozhodovací praxe kárné komise Komory, kdy je hodnocena jako porušení povinnosti skutečnost, že advokát v 15denní lhůtě od odstoupení od smlouvy o poskytování právních služeb nezajistil klientovi zastoupení u jednání soudu.¹⁴⁶

Advokát k neodkladným úkonům není povinen a fakticky ani oprávněn v případě, že klient výslovně sdělí, že na splnění této povinnosti netrvá. Pro eliminaci případných pozdějších nejasností je vhodné, aby byl advokát schopen toto klientovo sdělení prokázat, tedy nejlépe mít písemné potvrzení. Pokud si advokát postojem klienta není jistý, platí, že jeho povinnost neodkladné úkony učinit trvá.¹⁴⁷ Pro úplnost lze dodat, že výše uvedená 15denní lhůta je lhůta minimální a smluvní strany si mohou dohodnout lhůtu delší.

2.2.7.2. Povinnost předat podklady

K zániku právního vztahu mezi advokátem a klientem se též váže povinnost advokáta vydat klientovi veškeré písemnosti pro věc významné.¹⁴⁸

Pojem *písemnost významná pro věc* není v etickém kodexu dále definován, jeho přesný obsah bude tedy nutno posoudit v souvislosti s okolnostmi jednotlivých případů. Vždy se ale bude jednat o úřední rozhodnutí ve věci, o listiny prokazující nárok klienta a listiny vztahující se k jeho osobnímu statusu.

Vydání písemností nesmí být podmíněno placením požadované odměny nebo výloh, advokát je tedy povinen ke splnění této povinnosti i v případě, že mu klient za jeho služby nezaplatil.¹⁴⁹ Není ovšem vyloučeno, aby si advokát z předmětných listin pořizoval kopie pro účely vlastní evidence. Důvod zániku právního vztahu není relevantní.

Splnění povinnosti je navázáno na žádost oprávněné osoby, tou je nejen klient, ale také jeho zástupce, kterým může být zpravidla i jiný advokát. Pokud původní advokát na tuto žádost nereaguje, jedná se o kárné provinění¹⁵⁰. Kárným proviněním je také vydání dokladů třetí osobě, pokud advokát není zproštěn povinnosti mlčenlivosti a klient k tomu nedal pokyn.¹⁵¹ Stejně tak, dojde-li k vrácení dokladů až 4 měsíce po ukončení poskytování právních služeb.¹⁵² Z uvedené

¹⁴⁶ Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. K 63/11.

¹⁴⁷ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 136.

¹⁴⁸ čl. 9 odst. 4 etického kodexu.

¹⁴⁹ ČERMÁK, K. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 462.

¹⁵⁰ Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. K 5/2014.

¹⁵¹ Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 28. února 2014, sp. zn. K 66/2013.

¹⁵² Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 13. 6. 2018, sp. zn. K 49/2017.

rozhodovací praxe kárné komise Komory lze dovozovat, že doklady musí být vydány v plném rozsahu osobě k tomu zmocněné, a to bez zbytečného odkladu.

2.3. Povinnosti vůči Komoře

2.3.1. Povinnosti poskytnout právní služby na základě určení Komorou

Advokát je ve výběru svých klientů v zásadě svobodný a je oprávněn poskytnutí právních služeb odmítnout.¹⁵³ Výjimkou z tohoto oprávnění je situace, kdy byl advokát klientovi ustanoven soudem podle procesních předpisů¹⁵⁴ či určen Komorou podle § 18 odst. 2 a 18a až 18c ZoA.

Určení Komorou je subsidiární k ustanovení soudem, tj. teprve pokud žadatel o právní služby nespĺňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak, má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí bezplatné právní pomoci.

K rozšíření státem hrazené právní pomoci došlo 1. července 2022 novelou zákona o advokacii¹⁵⁵. Podle ustanovení § 18 odst. 2 ZoA se v současné době rozlišují tři kategorie bezplatné právní pomoci, tj. právní porada (§ 18a ZoA), právní porada v zařízení pro zajištění cizinců (§ 18b ZoA) a právní služba (§ 18c ZoA).

Tyto formy bezplatné právní pomoci jsou zajišťovány výlučně Komorou. Advokáti, kteří projevili zájem poskytovat právní porady a právní služby, jsou zapsáni na samostatném seznamu, který vede Komora a ze kterého advokáty rovnoměrně vybírá. K určení advokáta dochází podle řady kritérií, tj. např. s ohledem na charakter a složitost právního problému nebo na bydliště žadatele, a v souladu se zásadou hospodárnosti.¹⁵⁶ Komora též vede neveřejný seznam žadatelů o právní pomoc.

Určení Komorou však není nezrušitelné. Komora určení advokáta zruší, pokud v průběhu poskytování právních služeb pominou důvody, pro které byl advokát klientovi určen. K tomu dojde například v případě, že klient nakonec přece jen uzavře s jiným zvoleným advokátem smlouvu o poskytování právních služeb nebo dodatečně splní podmínky pro ustanovení advokáta

¹⁵³ Viz kapitola 1.6.2.

¹⁵⁴ Občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní.

¹⁵⁵ Zákon č. 258/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁶ SEDLÁČEK, M. K bezplatné právní pomoci. *Soukromé právo* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2021, č. 7, s. 13-20 [cit. 5.11.2022]. Dostupné z: <https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/k-bezplatne-pravni-pomoci-miroslav-sedlacek.dm-21214.pdf>.

soudem a ten mu také jiného advokáta ustanoví.¹⁵⁷ Komorou určený advokát poskytnutí právní služby odmítne, má-li k tomu povinnost podle § 19 ZoA.

V souvislosti s bezplatnou právní pomocí není bez zajímavosti úprava obsažená v § 18a odst. 5 ZoA, podle které je žadatel o jednorázovou právní poradou povinen zaplatit poplatek za vyřízení žádosti ve výši 100 Kč. Toto ustanovení dále taxativně vypočítává osoby, které jsou od tohoto poplatku osvobozeny. V souladu s komentářovou literaturou¹⁵⁸ považují tuto úpravu za nelogickou. Proces žádosti o bezplatnou právní pomoc se tak podle mého názoru komplikuje. Motivací k zavedení manipulačního poplatku byla zřejmě snaha o prevenci nadužívání a zneužívání poskytování bezplatných právních porad.¹⁵⁹ Ačkoli je poplatek nastaven velmi nízko a pro mnohé žadatele nemusí být jeho zaplacení problém, domnívám se, že některé žadatele od podání žádosti odradí, zejm. vzhledem k tomu, že Komora žádosti nemusí vyhovět a právní pomoci se jim tak nedostane. Bezplatná právní pomoc by podle mého názoru měla být poskytována opravdu bezplatně. Kloním se tedy k tomu, že by tato povinnost měla být zrušena.

2.3.2. Povinnost informovat Komoru

Další povinností, kterou advokát ke Komoře má, je povinnost oznamovací ve smyslu ustanovení § 29 ZoA. Advokát je povinen bezodkladně po zahájení výkonu advokacie oznámit Komoře skutečnosti nezbytné pro vedení seznamu advokátů stanovené stavovskými předpisy, tj. sídlo, způsob výkonu advokacie a další. Údaje nezbytné pro vedení seznamu advokátů jsou vypočtené v čl. 46 usnesení sněmu Komory č. 3/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory. Stejně informační povinnosti podléhají i všechny změny těchto údajů, a to nejpozději do jednoho týdne poté, co nastaly.

Advokát je povinen informační povinnost splnit i v případě, že na jeho straně nastane situace, pro kterou by mohl být vyškrtnut ze seznamu advokátů nebo pro kterou by mu mohl být pozastaven výkon advokacie.¹⁶⁰ Takových situací může nastat relativně mnoho, jako příklad lze uvést vzetí advokáta do vazby, prohlášení konkursu na jeho majetek či omezení jeho

¹⁵⁷ ČÁP, P. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 126–127.

¹⁵⁸ NĚMEC, R., KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 291.

¹⁵⁹ PASEKOVÁ, E. Vládní rozpory o bezplatné právní pomoci: Pelikán trvá na tom, aby ji poskytovali pouze advokáti. In: *Česká justice* [online]. 21. 11. 2016 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskajustice.cz/2016/09/vladni-rozpory-o-bezplatne-pravni-pomoci-pelikan-trva-na-tom-aby-ji-poskytovali-pouze-advokati/>.

¹⁶⁰ § 29 odst. 2 ZoA.

svéprávnosti.¹⁶¹ Nesplní-li advokát informační povinnost, dopouští se kárného provinění.¹⁶² Lhůta pro oznámení této skutečnosti je též jeden týden.

2.3.3. Další povinnosti vůči Komoře

Mezi další povinnosti advokáta vůči Komoře se řadí povinnost platit příspěvky na činnost Komory a odvody do sociálního fondu Komory, jakož i další příspěvky, které zákon o advokacii předvídá.¹⁶³ Jelikož je Komora stavovskou organizací, která je nezávislá na státu, veškeré náklady na provoz hradí z vlastních prostředků, přičemž příspěvky advokátů na činnost Komory a odvody advokátů do příslušných fondů Komory jsou jejím jediným příjmem. Podrobnosti stanoví stavovské předpisy.¹⁶⁴

Dále sem lze zařadit povinnost advokáta poskytovat právní služby klientům jiného advokáta jako nástupce advokáta ve smyslu ustanovení § 27 odst. 4 a 5 ZoA nebo povinnost využívat při sporech s jiným advokátem či advokátním koncipientem smírčího řízení před orgány Komory podle § 28 ZoA.

2.4. Povinnosti vůči advokátnímu stavu

Advokát má určité povinnosti též vůči advokátnímu stavu. Základní povinností advokáta vůči advokátnímu stavu je nesnižovat jeho důstojnost, která je rozebrána v následující podkapitole.

Mezi povinnosti k advokátnímu stavu lze zařadit též povinnosti při společném výkonu advokacie a trvalé spolupráci advokátů, povinnosti při vedení advokátní kanceláře či povinnosti při výkonu advokacie v pracovním poměru, jakož i další povinnosti, které etický kodex upravuje, konkrétně v článcích 11 až 16. Níže bude stručně rozebrána povinnost kolegiální. Nadto sem etický kodex dále řadí také povinnost advokáta vůči advokátnímu koncipientovi, která bude podrobněji rozebrána v samostatné kapitole.

¹⁶¹ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 326.

¹⁶² Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 21. 11. 2003, sp. zn. K 116/98.

¹⁶³ § 30 ZoA.

¹⁶⁴ Usnesení představenstva ČAK č. 4/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše a splatnost příspěvků na činnost České advokátní komory; usnesení představenstva ČAK č. 10/2006 Věstníku, kterým se upravují podrobnosti o placení ročního příspěvku na činnost ČAK a odvodu do sociálního fondu ČAK a stanoví způsob placení odvodů do fondů ČAK pro vzdělávání advokátních koncipientů.

Hlavním účelem těchto povinností je sice ochrana stavu, ale sekundárně je díky této úpravě chráněn i advokát, zejm. v profesionálním či neprofesionálním vztahu k jinému advokátovi, a dokonce i klient jako spotřebitel právní služby.¹⁶⁵

Ustanovení čl. 11 odst. 1 etického kodexu obsahuje celou řadu jednání, kterých se advokát ve vztahu k jinému advokátovi musí vyvarovat. Je například zakázáno, aby jeden advokát druhého osočoval. Cílem tohoto zákazu je omezit vzájemné osobní výpady mezi advokáty, přičemž toto jednání není omezeno souvislostí s výkonem advokacie a zavazuje advokáta i v jeho soukromém životě. Pojem *osočování* je nutno vykládat dostatečně široce tak, že kryje i jakékoliv verbální útoky a jiné projevy.¹⁶⁶ Advokát dále nesmí zahájit proti jinému advokátovi právní spor bez vážného důvodu. Zároveň je-li osoba, se kterou poskytovaná právní služba souvisí, zastoupena vlastním advokátem, nesmí s ní advokát jednat přímo bez předchozího souhlasu tohoto advokáta, který ji zastupuje, ani odmítnout s tímto advokátem jednat.

Kolegiální povinnost dále advokáta omezuje v poskytování právních služeb klientovi, kterému již služby poskytuje jiný advokát. Zastupuje-li klienta více advokátů v téže věci, je potřeba, aby se společným poskytováním právních služeb souhlasili. Dále se advokát nesmí podílet na činnosti osob (či tuto činnost podporovat), které poskytují právní služby, ačkoliv k tomu nejsou oprávněny. Cílem je zamezit jakémukoli podporování tzv. vinklaření¹⁶⁷, tj. poskytování právních služeb za úplatu osobami, které k jejich poskytování nemají oprávnění.¹⁶⁸

2.4.1. Povinnost zachovávat důstojnost advokátního stavu

Významnou povinností, kterou zákon o advokacii v ustanovení § 17 ZoA advokátovi ukládá, je povinnost zachovávat důstojnost advokátního stavu, tj. postupovat zejména při výkonu advokacie tak, aby důstojnost stavu nebyla snižována. Za tímto účelem je advokát zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže, které stanoví stavovský předpis, konkrétně etický kodex.

Pojem *důstojnost advokátního stavu* není konkrétně vymezen ani v zákoně o advokacii, ani ve stavovských předpisech. Základní povinnosti lze však dovodit z etického kodexu, zejména z čl. 4 odst. 1, podle kterého je advokát povinen k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu přispívat

¹⁶⁵ ČERMÁK, K., VYCHOPEŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 471

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 472–474.

¹⁶⁷ § 52d odst. 1 písm. b) ZoA.

¹⁶⁸ ČERMÁK, K., VYCHOPEŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 473

svým poctivým, čestným a slušným chováním. Požadavek na poctivé, čestné a slušné chování advokáta lze považovat za generální skutkovou podstatu pokrývající etický kodex v celé šíři, zatímco všechna další ustanovení je třeba chápat jako uvedení těch jednání, která toto generální ustanovení ilustrují.¹⁶⁹ V této souvislosti Ústavní soud judikoval, že „*pro advokáta, který je činný v právním státě, nemůže být obtížné nebo neobvyklé zjistit, které způsoby chování a jednání a které hodnoty mravnosti a lidské důstojnosti je třeba respektovat, aniž by byly výslovně vypočteny v jednotlivých ustanoveních, což ostatně není vůbec možné*“.¹⁷⁰

Porušení této povinnosti je kárným proviněním. Při hodnocení závažnosti tohoto provinění je nutno přihlížet k řadě kritérií. Zejména je nezbytné přihlídnout ke způsobilosti závadného chování advokáta poškodit advokátní stav a vždy je v kárné praxi zkoumána vazba jednání, které se klade v kárném řízení advokátovi za vinu, na jeho činnost v postavení advokáta. Dle judikatury si advokát musí být vědom, že advokátem není pouze při bezprostředním výkonu advokacie, nýbrž jím zůstává i v dalších situacích, při nichž činí úkony, které přímou vazbu na výkon advokacie sice nemají, avšak mohou být spojovány s povoláním advokáta a advokátním stavem jako celkem.¹⁷¹ Z dikce zákona, která hovoří o postupu advokáta „zejména“ při výkonu advokacie, etických pravidel, kárné i soudní praxe lze dovodit, že tato povinnost je rozšířena i na chování advokátů v běžném občanském životě, a tím na advokáta klade přísnější požadavky než na většinu populace.¹⁷²

Porušení povinnosti zachovávat důstojnost advokátního stavu je velmi častým předmětem kárných žalob. Rozhodovací praxe kárné komise Komory, která je opravdu široká, hodnotí jako snižování důstojnosti advokátního stavu například situaci, kdy advokát porušil podmínky advokátní úschovy, zaslal e-mail s nevyžádanou nabídkou právních služeb, nedostavil se bez omluvy či substitute k hlavnímu líčení apod. O kárné provinění se může jednat jak v případě porušení stavovských předpisů, tak nedbalého poskytování právních služeb.¹⁷³

Povinnost zachovávat důstojnost advokátního stavu se týká též verbálních či psaných projevů advokáta. V současné době se těší velké popularitě sociální sítě a není výjimkou, že se advokáti vyjadřují z pozice odborníků k různým otázkám či aktuálním událostem na svých facebookových či twitterových profilech. V této souvislosti není bez zajímavosti judikatura kárné komise Komory i obecných soudů týkající se veřejných projevů advokátů, které mají potenciál

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 481–482.

¹⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 11. 1998, sp. zn. I. ÚS 393/98.

¹⁷¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2022, č. j. 9Ad 5/2019–184.

¹⁷² ČERMÁK, K., VYCHOPEŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 109.

¹⁷³ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 252.

důstojnost stavu snižovat, zejm. pak hodnocení toho, kdy jsou tyto projevy učiněné v souvislosti s výkonem advokacie, a kdy ne, a tedy kdy se jedná o kárné provinění, a kdy ne. To se dotýká právě také projevů učiněných na internetu. K tomu lze jako příklad uvést rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. ledna 2022, č. j. 9 Ad 17/2018-35, podle kterého se projevy veřejně známých advokátů na sociálních sítích za projevy v souvislosti s výkonem advokacie považují.

Osobně se domnívám, že by se stejně měly hodnotit projevy advokátů, kteří sice veřejně známi nejsou, ale v souvislosti s učiněným projevem se ke svému postavení advokáta hlásí, neboť i tyto projevy mají nepochybně schopnost ovlivnit to, jak veřejnost na advokátní stav nahlíží. Samozřejmě však v těchto případech nelze zapomínat na otázku svobody projevu advokáta, a je tedy nutno posuzovat konkrétní případy individuálně.

Pro úplnost je nutno zmínit ustanovení § 17a ZoA a čl. 17 odst. 5 etického kodexu, která se týkají vnějšího vzhledu advokáta v souvislosti s důstojností advokátního stavu. Výše uvedené zákonné ustanovení ukládá advokátovi povinnost používat v některých řízeních¹⁷⁴ stavovský oděv, tzv. talár. Vzhled stavovského oděvu je stanoven stavovským předpisem.¹⁷⁵

Nadto etický kodex od advokáta vyžaduje, aby užíval oděv, který odpovídá povaze poskytovaných právních služeb, přičemž se pro jednání před soudem nebo jiným orgánem tímto oděvem myslí společenský oděv. Pokud advokát tuto povinnost nesplní, může se dopustit kárného provinění. Otázkou je, jak pojem *společenský oděv* vykládat. Právní předpisy dále pravidla odívání nespécifikují. Podle komentářové literatury¹⁷⁶ se společenským oděvem rozumí u mužů oblek a u žen odpovídající ženské ošacení (např. kostým), přičemž se tento požadavek vztahuje i na líčení, doplňky atp. V praxi je běžné, že dress code advokátů konkretizují interním předpisem samy advokátní společnosti, často velmi přísně.¹⁷⁷

Osobně mám za to, že by se na dodržování povinnosti stanovené čl. 17 odst. 5 etického kodexu mělo nahlížet spíše benevolentně, případně toto ustanovení z etického kodexu úplně vypustit. Výklad toho, co je vhodným společenským oděvem, je velmi subjektivní. Zároveň se nedomnívám, že by skutečnost, že je advokát oblečen méně formálně (pokud se nejedná o oblečení špinavé či roztrhané), ovlivňovala kvalitu advokátem poskytovaných služeb. Vzhled a odívání může podle mého názoru snížit vážnost a důstojnost advokáta samotného, v důsledku čehož např. nezíská klienta. Nemyslím si ale, že by to mohlo mít jakýkoli vliv na advokátní stav jako celek.

¹⁷⁴ V trestním řízení před soudem, v řízení před Nejvyšším soudem, Nejvyšším správním soudem a Ústavním soudem.

¹⁷⁵ Usnesení představenstva Komory č. 4/2010 Věstníku, kterým se stanoví vzhled stavovského oděvu advokáta.

¹⁷⁶ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 259.

¹⁷⁷ VEJVODOVÁ, A. Jak se správně oblečí do práce. In: *Ekonom: Právní rádce* [online]. 6. 12. 2019 [cit. 5. 11. 2022]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-66688330-jak-se-spravne-obleci-do-prace>.

O čemž svědčí i skutečnost, že se konkrétně ustanovením čl. 17 odst. 5 etického kodexu kárná praxe prakticky nezabývá (což dovozují z dostupné rozhodovací praxe kárné komise Komory).

2.5. Povinnosti vůči advokátnímu koncipientovi

Povinnost advokáta¹⁷⁸ jako školitele vůči advokátnímu koncipientovi vyplývá z ustanovení § 31 ZoA. Podle zákona o advokacii je advokát povinen vytvářet advokátnímu koncipientovi takové pracovní podmínky, které mu umožní řádnou přípravu na výkon advokacie, zejména mu musí být umožněna účast na školeních pořádaných Komorou, řádná příprava na advokátní zkoušku a účast u ní. Úprava výchovy koncipientů je dále obsažena v usnesení představenstva Komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů, na základě zmocnění obsaženého v § 53 odst. 1 písm. h) ZoA. K povinnosti advokáta vůči advokátnímu koncipientovi ve vztahu k advokátní zkoušce je například v čl. 6 tohoto usnesení stanoveno, že advokát musí advokátnímu koncipientovi umožnit před advokátní zkouškou přípravu na advokátní zkoušku v délce alespoň jednoho měsíce, jakož i účast u advokátní zkoušky.

Povinnost advokáta vůči koncipientovi je dále konkretizována v čl. 15 etického kodexu. Ten stanoví, že je advokát povinen koncipienta při výkonu právní praxe pečlivě vést a dohlížet na něj tak, aby získal znalosti a zkušenosti potřebné ke složení advokátní zkoušky a k výkonu advokacie a aby si osvojil a dodržoval pravidla profesní etiky. Za to, zda výkon právní praxe směřuje k tomuto cíli, jako školitel odpovídá.¹⁷⁹ Advokátní koncipient má vždy jen jednoho školitele, a to i v případě, že je zaměstnán advokátní společností.¹⁸⁰

V rámci výkonu právní praxe je advokátní koncipient povinen postupovat v souladu se zákonem o advokacii a stavovskými předpisy a též se dále vzdělávat na vzdělávacích akcích pořádaných Komorou.

V souvislosti s výchovou advokátních koncipientů byla v minulosti předmětem diskuze odborné veřejnosti délka právní praxe a její možné prodloužení ze tří na pět let. Zastánci této změny měli za to, že tříletá právní praxe je příliš krátká a advokátní koncipienti po jejím absolvování nejsou dostatečně připraveni ke složení advokátní zkoušky. Tehdejší předseda Komory Martin Vychopeň například v rámci přednášky z cyklu právnických profesí pořádaných na Právnické fakultě Univerzity Karlovy uvedl, že prodloužení koncipientury by mohlo být

¹⁷⁸ Případně společnosti či zahraniční společnosti, které advokátního koncipienta zaměstnávají.

¹⁷⁹ Čl. 2 usnesení představenstva Komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů.

¹⁸⁰ Čl. 15 odst. 2 etického kodexu.

řešením tohoto problému, zároveň však dodal, že současná délka praxe je dostatečná a je to spíše její obsah, který by se měl zlepšit.¹⁸¹

Já osobně zastávám názor, že prodloužení koncipientenské praxe ke kvalitnější výchově koncipientů nevede, a též se kloním k tomu, že změna by měla nastat hlavně v samotném obsahu koncipientury, tj. například v tom, jakou práci advokátní koncipienti pro své školitele vykonávají, jakou zpětnou vazbu dostávají k zadaným úkolům či jak moc je jejich práce provázána s praxí. Ostatně podle komentářové literatury k čl. 15 odst. 1 etického kodexu¹⁸² je advokát „*tedy v těchto směrech svému koncipientovi laskavým přítelem a rádcem, a ne pouhým zaměstnavatelem, který v pracovněprávním vztahu ke koncipientovi dbá jen na své vlastní zájmy. Ve vztahu ke koncipientovi nemá advokát pouze povinnost pečlivého vedení, nýbrž i povinnost dohledu, a to i nad dodržováním profesionální etiky ze strany koncipienta.*”

Spolupráce advokáta a advokátního koncipienta by tedy měla být úzká, osobní a s jasným cílem, tj. vychovat z koncipienta schopného advokáta. Koncipient by tedy neměl být jen relativně levnou pracovní silou, která po tři roky stereotypně vykonává stále stejné úkony. Ačkoli velký díl odpovědnosti za svoji přípravu na výkon advokacie nese sám advokátní koncipient, potažmo Komora, je to právě jeho školitel, kdo hraje ve výchově koncipienta klíčovou roli.¹⁸³

Významnost role školitele potvrzuje i rozhodovací praxe kárné komise Komory. Pro příklad lze uvést rozhodnutí odvolacího senátu Komory ze dne 5. února 2002, sp. zn. K 74/95, podle kterého je porušením povinnosti a kárným proviněním, jestliže advokát pověří svého koncipienta vyřízením věci, ale dále jej nijak neinstruuje a nekontroluje, což vede k poškození klienta.¹⁸⁴

V souvislosti s problematikou výchovy advokátních koncipientů nejsou bez zajímavosti změny, které přinesla novela zákona publikována ve Sbírce zákonů pod. č. 258/2017 Sb.¹⁸⁵ dne 18. 8. 2017. Cílem těchto změn bylo zejména zkvalitnění přípravy advokátních koncipientů na budoucí praxi. Novela vložila mezi původní dva odstavce ustanovení § 38 ZoA odstavec nový, dle kterého se jednak může školitelem stát pouze advokát, který vykonává advokacii po dobu nejméně jednoho roku, a jednak může být jeden advokát školitelem nejvýše pěti advokátních koncipientů současně. Podle autorů novely bylo předchozí znění nevyhovující hned z několika důvodů. Za prvé

¹⁸¹ MOKŘÍŽOVÁ, D. Rozhovor – Martin Vychopeň: Trh s advokáty stále není nasycen. In: *Právní prostor* [online]. 31. 3. 2016 [cit. 29. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/martin-vychopen-trh-s-advokaty-stale-neni-nasycen>.

¹⁸² ČERMÁK, K., VYCHOPEŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 481–482.

¹⁸³ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPEŇ, M. a kol. op. cit., s. 272.

¹⁸⁴ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 497–504

¹⁸⁵ Viz kapitola 1.2.1.

mohl být školitelem i advokát, který byl čerstvě po advokátních zkouškách, a tudíž šlo pochybovat o tom, že měl dostatečné zkušenosti s výkonem advokacie na to, aby je mohl předávat dále. Za druhé mohlo docházet k extrémním případům, kdy jeden advokát působil jako školitel pro velké množství advokátních koncipientů.¹⁸⁶

Osobně se kloním k názoru, že provedené změny mají na přípravu advokátních koncipientů pozitivní vliv. Omezení počtu advokátních koncipientů na jednoho školitele považuji za rozumné řešení, neboť se domnívám, že úzká spolupráce se školitelem a s tím související mentoring je pro advokátního koncipienta v rámci přípravy na advokátní zkoušky opravdu zásadní. Nedovedu si tedy představit, že advokát může efektivně školit více než pět advokátních koncipientů a zároveň zvládat kvalitně vykonávat vlastní agendu.

Souhlasím též s tím, že školitelem může být pouze advokát, který vykonává advokacii alespoň jeden rok. Myslím, že takové opatření advokátovi poskytuje dostatečný prostor pro získání zkušeností a poznatků, které může advokátnímu koncipientovi předat. Vyžadovat delší než roční praxi, jak bylo navrhováno v původním znění novely¹⁸⁷, však považuji za neefektivní bariéru vstupu do odvětví.

2.6. Jiné povinnosti advokáta podle etického kodexu

Etický kodex ukládá advokátovi i další povinnosti, které dosud v práci nebyly rozebrány. V následujících podkapitolách bude blíže pojednáno o povinnosti advokáta v řízení před soudy a jinými orgány.

Mimo to pravidla profesní etiky upravují například i povinnost k veřejně prospěšné činnosti. Ta spočívá v tom, že byl-li advokát vyzván, aby se podílel v přiměřeném rozsahu na projektech směřujících k prosazování či obhajobě lidských práv a svobod, je k tomu povinen, a to i bez nároku na odměnu, pokud mu v tom nebrání vážné důvody.¹⁸⁸ To samé platí pro projekty Komory, jejichž cílem je uskutečňování principů demokratického právního státu nebo zdokonalení právního řádu České republiky.¹⁸⁹

V třetí části etického kodexu jsou také obsažena pravidla soutěže mezi advokáty. Všeobecné ustanovení v čl. 19 vyžaduje, aby soutěž mezi advokáty byla v zájmu klientů

¹⁸⁶ METELKA, J. Další bariéry do světa advokacie? In: *EPRAVO.CZ* [online]. 15. 8. 2016 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/dalsi-bariery-do-sveta-advokacie102274.html>.

¹⁸⁷ PASEKOVÁ, E. Konec množiren koncipientů? Poslanci upravovali novelu zákona o advokacii. In: *Česká justice* [online]. 2. 3. 2017 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.ceskajustice.cz/2017/03/jkonec-mnoziren-koncipientu-poslanci-upravovali-novelu-zakona-o-advokacii/>.

¹⁸⁸ Čl. 18 odst. 1 etického kodexu.

¹⁸⁹ Tamtéž.

i soutěžitelů poctivá. K soutěžním účelům advokát nepoužívá údaje vědomě nepravdivé, klamavé nebo snižující jiného advokáta.

Dále mezi tyto povinnosti patří též povinnost vrácení osvědčení a identifikačního průkazu při pozastavení výkonu advokacie podle čl. 18a etického kodexu.

2.6.1. Povinnost advokáta v řízení před soudy a jinými orgány

Pravidlo stanovené čl. 17 odst. 1 etického kodexu ukládá advokátovi, aby zachovával náležitou úctu vůči soudům, rozhodčím orgánům, orgánům veřejné správy a jiným orgánům, které rozhodují v právních věcech, jakož i vůči osobám, které plní jejich úkoly. Řadí se sem veškerá i nepsaná nebo zvyková pravidla spojená s oslovováním takových osob, s jinými formalitami vystupování před nimi, jako je zaujímání vykázaných míst, ale také například žádost o udělení slova či vhodné oděni apod. Zároveň se požadavek zdvořilosti vztahuje jak k obecným pravidlům slušného chování (např. pozdrav, představování, dávání přednosti), tak k pravidlům specifickým (povstání, pokleknutí, poklony apod.).¹⁹⁰

Konkretizaci této povinnosti lze najít v rozhodovací praxi kárné komise Komory. Kárného provinění se tak dopouští třeba obžalovaný advokát, který se před soudem chová nevhodným způsobem, tj. např. v hlavním líčení soudci opakovaně tyká.¹⁹¹ Stejného kárného provinění se dopouští advokátní koncipient jako substitut, který při soudním jednání mluví, aniž by mu bylo uděleno slovo, nereaguje na upozornění s následkem vykázaní z jednací síně a povolání justiční stráže, a dokonce při pokračujícím jednání a po uložení pořádkové pokuty v rušení jednání pokračuje.¹⁹²

Výše uvedené ustanovení čl. 17 etického kodexu advokátovi ukládá i další zákazy a povinnosti. Jednak jde o zákaz v řízení uvádět a navrhopvat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta. Dále je povinen v řízení postupovat poctivě, respektovat práva ostatních účastníků a chovat se k nim i ostatním tak, aby nebyla snižována důstojnost advokátního stavu. Nadto je v posledním odstavci tohoto ustanovení akcentována povinnost dodržovat i taková pravidla chování, která jsou stanovena pro jednání před konkrétním soudem či jiným orgánem (tribunálem, komisí atp.). Dle komentářové literatury se toto pravidlo uplatňuje

¹⁹⁰ ČERMÁK, K., VYCHOPEŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPEŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 491–495.

¹⁹¹ Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. K 57/2017.

¹⁹² Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 9. 3. 2018, sp. zn. K 123/2015.

zejm. před soudy zahraničními nebo nadnárodními, kde je povinností advokáta, aby se s pravidly seznámil předtím, než s takovým soudem naváže kontakt.¹⁹³

Ve vztahu k soudům a jiným orgánům nelze opomenout povinnost advokáta stanovenou v čl. 17a etického kodexu, která se týká provádění některých úkonů v trestním, daňovém či celním řízení, např. při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii. V takovém případě je advokát povinen upozornit příslušný orgán na jeho zákonnou povinnost mlčenlivosti.

¹⁹³ ČERMÁK, K., VYCHOPĚŇ, M. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPĚŇ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 495.

3. Důsledky porušení povinností

Porušení povinností, které advokátovi ukládají právní či stavovské předpisy, zakládá advokátovi odpovědnost. Existují tři režimy odpovědnosti advokáta, tj. odpovědnost soukromoprávní (odpovědnost za újmu ve smyslu § 24 ZoA), veřejnoprávní a kárná. Soukromoprávní a veřejnoprávní odpovědnosti se dále vzhledem k rozsahu práce nebudu věnovat, v následujících podkapitolách se zaměřím pouze na odpovědnost kárnou.

3.1. Kárná odpovědnost advokáta

Problematiku kárné odpovědnosti a s ní souvisejícího kárného řízení upravuje zákon o advokacii v ustanoveních § 32–35e ZoA. Kárný proces dále upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona o advokacii stanoví kárný řád.

Jak bylo v této práci již mnohokrát uvedeno, advokátovi (a též advokátnímu koncipientovi) plyne z právních a stavovských předpisů početná řada povinností. Takto uložené povinnosti často překračují rámec povinností občanských a zároveň advokáta vážou jak v profesním, tak soukromém životě. K dodržování těchto povinností se advokáti a advokátní koncipienti dobrovolně zavazují svou příslušností ke Komoře, tj. zápisem do seznamu advokátů či advokátních koncipientů. Advokát nadto skládá slib podle ustanovení § 5 ZoA.¹⁹⁴ Ten zní následovně: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.*” Lze jej považovat za deklaraci dobrovolného přijetí povinností a omezení, které se s povoláním advokáta pojí, a připravenosti poskytovat právní služby v souladu s principy a zásadami, na které slib výslovně upozorňuje.¹⁹⁵

Převzetím těchto povinností vzniká kárná odpovědnost, přičemž advokát a advokátní koncipient jsou v jejím rámci speciálními subjekty jakožto osoby příslušející k advokátnímu stavu. Jedině oni totiž podléhají kárné pravomoci orgánů Komory.¹⁹⁶ Na tomto místě je třeba také poznamenat, že kárná odpovědnost advokáta nevyklučuje např. odpovědnost trestněprávní. Advokát tedy může být např. v rámci deliktní odpovědnosti postižen nejen v trestním řízení, ale i v řízení kárném.¹⁹⁷ Zároveň jeho kárná odpovědnost nezaniká pozastavením výkonu advokacie,

¹⁹⁴ SYKA, J. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 497–504.

¹⁹⁵ SVEJKOVSKÝ, J., MACKOVÁ, A., VYCHOPENĚ, M. a kol. op. cit., s. 32.

¹⁹⁶ SEDLATÝ, B. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 231–232.

¹⁹⁷ Tamtéž.

advokát je naopak odpovědný i nadále, a to pokud jde o kárné provinění, ke kterému došlo v době pozastavení výkonu advokacie.¹⁹⁸ Advokát je odpovědný i za své zaměstnance, kteří nejsou advokáty či advokátními koncipienty.¹⁹⁹

Kárná nebo také disciplinární odpovědnost slouží především k ochraně základních hodnot spojených s advokací.²⁰⁰ Chrání zejména čest a důstojnost advokátního stavu a též profesionalitu jeho jednotlivých členů. Jedná se tedy hlavně o disciplinární povinnost v důsledku porušení profesních pravidel, která stanovuje právní či stavovský předpis.²⁰¹

3.2. Kárné provinění

Zákon v ustanovení § 32 odst. 2 stanoví, co je kárným proviněním: „závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem s výjimkou zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo stavovským předpisem“. Zvláštním zákonem zde můžou být prakticky všechny právní předpisy, neboť těmi je advokát vázán již jako běžný občan. Tato vázanost je akcentována ustanovením § 3 odst. 1 ZoA.²⁰²

V zákoně o advokacii ani v jiných právních předpisech nejsou uvedeny typové znaky skutkových podstat kárných provinění. Jejich výklad je tak na kárné praxi. Zároveň je kárná odpovědnost zákonem konstruována s tzv. neurčitou hypotézou, vztahuje se na neurčitý okruh konkrétně formálně nedefinovaných případů.²⁰³ O tom, zda se advokát či advokátní koncipient kárného provinění dopustil, rozhoduje tříčlenný kárný senát Komory, složený z členů kárné komise Komory, a to v řízení zahájeném na základě kárné žaloby. Kárným žalobcem je podle § 46 odst. 3 ZoA předseda kontrolní rady nebo ministr spravedlnosti podle § 51 odst. 2 ZoA.²⁰⁴

Z textu zákona vyplývá, že aby došlo ke kárnému provinění, musí dojít k porušení povinnosti, která je formulována zákonem o advokacii, zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem. Toto porušení povinnosti musí být zaviněné, přičemž musí jít alespoň o zavinění nedbalostní. Dále lze dovodit, že toto porušení povinnosti musí být závažné nebo opětovné.

¹⁹⁸ § 9a odst. 2 písm. d).

¹⁹⁹ Srov. Kárné rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 26. 6. 1998, sp. zn. K 126/98.

²⁰⁰ MAUR, J. op. cit., s. 135.

²⁰¹ MACKOVÁ, A. op. cit., s. 40.

²⁰² KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 511.

²⁰³ SEDLATÝ, B. In: SVEJKOVSKÝ, J., VYCHOPENĚ, M., KRYM, L., PEJCHAL, A. a kol. op. cit., s. 231–232.

²⁰⁴ Kárné řízení je upraveno zákonem advokacie a kárným řádem, subsidiárně se použije trestní řád. Specifikům kárného řízení se tato práce však dále nebude věnovat.

V souvislosti s tím kárná praxe Komory dovozuje, že pokud je porušení povinností ojedinělé a nezávažné, o kárné provinění se nejedná.²⁰⁵ Závažnost jednání advokáta je posuzována podle následku, který má ve vztahu ke klientovi, soudům a jiným orgánům, advokacii, veřejnosti, a způsobilosti závadného chování advokáta poškodit advokátní stav. Opakovanost porušení je třeba posuzovat tak, že vždy existuje určitá souvislost s předchozím porušením, a to jak z hlediska časového, tak co do předmětu deliktu. Některá kritéria hodnocení kárného provinění jsou pro příklad uvedena v čl. 24 odst. 2 kárného řádu.²⁰⁶

Prokáže-li se, že se advokát dopustil kárného provinění, může za něj být uložen trest ve formě kárného opatření. Taxativní výčet poskytuje § 32 odst. 3 ZoA. Kárná opatření zde uvedená jsou seřazena podle závažnosti od nejméně závažného (napomenutí) po nejvíce závažné (vyškrtnutí ze seznamu advokátů). V roce 2017 přinesla novela zákona o advokacii dvě nová kárná opatření v § 32 odst. 3 písm. f) a g) ZoA. Jedním je odnětí knihy o prohlášeních o pravosti podpisu a druhým je dočasný zákaz správy majetku podle § 56 ZoA. Tato dvě kárná opatření lze uložit buď samostatně, či vedle jiného opatření.²⁰⁷ Kárná opatření lze obdobně za porušení povinností uložit též koncipientovi. Jejich výčet je však užší.²⁰⁸

V případě, že se advokát (či koncipient) dopustí méně závažného porušení povinností, lze od kárného opatření opustit, pokud byl jeho účel naplněn samotným projednáním věci. Upustit od kárného opatření je možné i v případě, že kárně obviněný uzavřel s poškozeným písemnou dohodu dokládající odstranění následků porušení povinností, je-li to v daném případě dostačující.²⁰⁹

Příklady kárných provinění lze nalézt v celé této práci, zejména tam, kde byly skrze rozhodnutí kárné komise Komory doplněny popis a analýza jednotlivých povinností advokáta při výkonu advokacie.

²⁰⁵ Srov. rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 8. 3. 1996, sp. zn. K 110/95.

²⁰⁶ KOVÁŘOVÁ, D. In: KOVÁŘOVÁ, D. a kol. op. cit., s. 512

²⁰⁷ § 32 odst. 7 ZoA.

²⁰⁸ § 32 odst. 4 ZoA.

²⁰⁹ § 32 odst. 5 ZoA.

4. Úvahy de lege ferenda

V průběhu zpracování této práce jsem identifikovala některé oblasti úpravy povinností advokáta při výkonu advokacie, ke kterým bych se skrze úvahy *de lege ferenda* chtěla vyjádřit, neboť jejich současná úprava podle mého názoru skýtá prostor pro lepší a modernější řešení.

Za prvé se domnívám, že by bylo na místě provést důkladnou novelu pravidel profesní etiky advokátů jako celku. Mám za to, že etický kodex je v některých svých částech zbytečně detailní, například co se týče označení a obchodní firmy advokáta. Některá ustanovení zase považuji za zastaralá a neodpovídají potřebám dnešního světa.

Některé návrhy *de lege ferenda* lze nalézt výše v této práci, např. v kapitole 2.4.1., která se týkala čl. 17 etického kodexu. Ten v sobě obsahuje např. povinnost advokáta zachovávat náležitou úctu a zdvořilost nebo povinnost užívat společenský oděv. Proces, který předchází tomu, že se osoba stane advokátem, je relativně dlouhý a lze podle mého názoru předpokládat, že po jeho absolvování má advokát pravidla etického chování v tomto smyslu osvojena dostatečně. Vystupování advokáta, ať už se týká jeho zdvořilosti, nebo jeho oděvu, je zejména jeho vizitkou. Zároveň mám za to, že podobné požadavky jsou na advokáta kladeny již § 17 ZoA a čl. 4 etického kodexu. Není tedy potřeba, aby tyto povinnosti byly ještě dále konkretizovány.

Jako zastaralou shledávám též úpravu povinnosti advokáta vykonávat advokacii především ve svém sídle²¹⁰, které jsem se věnovala v kapitole 2.1.2. Zejména po pandemii covidu v posledních letech se pravidla týkající se místa výkonu práce v mnoha jiných odvětvích značně rozvolnila a je běžné, že lidé pracují z domova, v coworkingových prostorech, kavárnách a jiných podobných zařízeních, nebo dokonce ze zahraničí. Myslím, že i advokacie se již adaptovala na to, že většinu záležitostí klienta lze obstarat, včetně komunikace s ním, elektronicky.

Řešením by podle mého názoru byla důkladná a komplexní novelizace etického kodexu. Ta by měla odstranit nadbytečná ustanovení, a naopak zpřesnit ustanovení, která v současné době mohou působit výkladové problémy (např. čl. 10 odst. 6). V neposlední řadě by tato novela měla reflektovat potřeby moderní doby, například zohlednit potřebu kybernetické bezpečnosti v souvislosti s povinností vést dokumentaci a s tím spojené ukládání spisů do cloudů a podobně.

Závěrem zmíním ještě návrhy k povinnostem advokáta v souvislosti s výchovou advokátních koncipientů. Před zápisem do seznamu advokátů je žadatel povinen absolvovat tříletou právní praxi jako advokátní koncipient.²¹¹ V současné době zatím neexistuje možnost tuto

²¹⁰ Čl. 16 etického kodexu.

²¹¹ § 5 odst. 1 písm. c) ZoA.

praxi vykonat jinak než v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek. Takto nastavený výkon praxe tedy vylučuje, aby byli advokátní koncipienti zaměstnání advokátem na částečný úvazek, což by bylo podle mého názoru v mnoha případech opodstatněné. V době psaní této práce do legislativního procesu míří návrh novely zákona o advokacii, který představenstvo Komory schválilo na zasedání v září 2022, a to v návaznosti na své programové prohlášení a úkoly mu uložené 8. sněmem ČAK. Tento návrh byl dne 3. října 2022 zaslán Ministerstvu spravedlnosti. Navrhované změny se týkají právě též úpravy možnosti vykonávat právní praxi formou zkráceného úvazku.²¹² Šlo by o případy, kdy by zkrácení úvazku bylo opodstatněno důvody hodnými zvláštního zřetele. Podle důvodové zprávy by se jednalo například o zaměstnance pečující o dítě mladší 15 let nebo těhotné zaměstnankyně. Zároveň by se pak úměrně prodloužila délka praxe.

Tyto změny hodnotím jako krok správným směrem. Domnívám se, že pokud osobní životní situace koncipientovi nedovoluje výkon praxe v plném úvazku, je výrazně lepší, aby ji vykonával alespoň částečně, než aby s advokací zcela ztratil kontakt.

²¹² Redakce AD. Do legislativního procesu míří novela zák. o advokacii, ČAK ji odeslala MSp. In: *Advokátní deník* [online]. 5. 10. 2022 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/10/05/novela-zakona-o-advokacii-miri-do-legislativniho-procesu-cak-ji-odeslala-msp/>.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo komplexně popsat a interpretovat jednotlivé povinnosti, které advokát při výkonu advokacie má, a vytvořit tak jejich ucelený přehled. Zároveň jsem si kladla za cíl kriticky zhodnotit problematické aspekty vybraných povinností a případně navrhnout řešení *de lege ferenda*.

V první, převážně popisné kapitole práce byly vymezeny základní pojmy, tj. zejména pojem *výkon advokacie a poskytování právních služeb*. Představena byla i současná právní úprava, přičemž bylo též krátce pojednáno o vybraných novelách zákona o advokacii, které byly významné z hlediska povinností advokáta. Pozornost byla rovněž věnována zákonným předpokladům výkonu advokacie s důrazem na předpoklad bezúhonnosti, možným formám výkonu advokacie a nezávislosti advokáta jakožto základnímu pilíři advokacie. Součástí této kapitoly byla také charakteristika některých práv advokáta, přičemž největší pozornosti se dostalo právu na odměnu. Diskutována byla zejména úprava v ustanovení čl. 10 odst. 6 věty druhé etického kodexu, kterou shledávám nadbytečnou. Zároveň mám za to, že aplikací tohoto ustanovení dochází k zásadnímu omezení smluvní volnosti při sjednávání odměny mezi advokátem a klientem.

Druhá a zároveň stěžejní kapitola byla zaměřena na jednotlivé povinnosti advokáta, které mu při výkonu advokacie vyplývají z právních a stavovských předpisů. Povinnosti jsou zde interpretovány s ohledem na současnou právní úpravu a doplněny relevantními příklady z kárné praxe Komise. Tyto povinnosti dělím do pěti různých kategorií.

První kategorií jsou obecné povinnosti advokáta. Rozebrána byla například povinnost týkající se sídla advokáta, přičemž kritickému zhodnocení bylo podrobena hlavně znění čl. 16 odst. 1 a 3 etického kodexu. Dílčím závěrem je, že se podle mého názoru advokát nedopouští fyzickou nepřítomností ve svém sídle (jakkoli je dlouhá) porušení povinnosti stanovené předmětným ustanovením, umožní-li zanechání vzkazu a přebírá-li pravidelně poštu. Značný prostor byl věnován též povinnosti odmítnout poskytnutí právní služby.

Druhou kategorií jsou povinnosti advokáta vůči klientovi. V této části jsou nejen popsány jednotlivé povinnosti, které jsou obsahem právního vztahu mezi advokátem a klientem, ale také právě tento vztah, včetně možností jeho vzniku a zániku.

Třetí kategorií jsou povinnosti vůči Komoře. Zde jsem se zabývala například bezplatnou právní pomocí a kritikou ustanovení § 18a ZoA, podle kterého je žadatel o jednorázovou právní poradu povinen zaplatit poplatek za vyřízení žádosti.

Čtvrtou kategorií jsou povinnosti vůči advokátnímu stavu. Podrobně je pojednáno zejména o povinnosti zachovávat důstojnost advokátního stavu. V této části se krátce zabývám například

projevy veřejně známých advokátů učiněných na sociálních sítích v kontextu aktuální judikatury. Součástí je též kritika těch ustanovení etického kodexu, které se týkají vnějšího vzhledu advokáta. V neposlední řadě je zde analyzována povinnost advokáta vůči advokátnímu koncipientovi, přičemž je akcentována role advokáta jako školitele při výchově koncipienta.

Poslední kategorií jsou jiné povinnosti advokáta, které vyplývají z etického kodexu, přičemž byla pozornost věnována primárně povinnosti advokáta v řízení před soudy a jinými orgány.

Třetí kapitola pojednává o důsledcích porušení výše uvedených povinností. Zaměřila se na kárnou odpovědnost a kárné provinění, zejm. pak na jeho výklad a na kárná opatření, která lze v souvislosti s porušením povinností advokátovi uložit.

V poslední části práce jsem se zabývala úvahami *de lege ferenda*. Na základě znalostí a poznatků získaných v průběhu psaní této práce jsem identifikovala slabá místa aktuální právní úpravy a navrhla jejich řešení.

Právní a stavovské předpisy kladou na advokáty, kteří vykonávají advokacii, poměrně přísné nároky. Což je pochopitelné, vzhledem k úloze advokátů ve společnosti je potřeba, aby poskytovali své služby v co největší kvalitě a v souladu se zákonem a etickými pravidly. Navzdory výtkám uvedeným v této práci, hodnotím současnou právní úpravu povinností advokátů celkově jako zdařilou a komplexní. Považuji však za důležité, aby se právní úprava dále vyvíjela a do budoucna více reflektovala potřeby moderní doby, tj. například se zbavila nadbytečných či zastaralých ustanovení a zpřesnila ustanovení nejasná.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BRAUNER, Jan. Dopady technologického vývoje na povinnosti advokáta na úseku kybernetické bezpečnosti. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2022, č. 6, s. 18–25. ISSN 1210-6348.

LAVICKÝ, Petr. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022. 2292 s. ISBN 978-80-7400-852-8.

LISSE, L. Několik poznámek k ustanovení § 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a některým souvisejícím ustanovením. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2006, č. 11–12, s. 90. ISSN 1210-6348.

MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. 255 s. ISBN 80-7179-457-0.

MAUR, J. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. 168 s. ISBN 978-80-7598-680-1.

ŘEHULOVÁ, L. Institut zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2011, č. 11, s. 393. ISSN 1210-6410.

ŘEHULOVÁ, Lenka. Smluvní odměna advokáta z pohledu čl. 10 Etického kodexu. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2012, č. 7, s. 242-246. ISSN 1210-6410.

SCHELLE, Karel., SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní služba*. Vyd. 2. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 103 s. ISBN 80-86861-26-0.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MACKOVÁ, Alena, VYCHOPENĚ, Martin a kol. *Advokátní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017. 332 s. ISBN 978-80-7400-659-3.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPENĚ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš. a kol. *Zákon o advokacii: komentář*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012. 651 s. ISBN 978-80-7179-248-2.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. 751 s. ISBN 978-80-7201-940-3.

ZACHOVÁ, Markéta. Povinnost mlčenlivosti advokáta. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, č. 4. s. 24. ISSN 1210-6348.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

CELERÝN, J. K odpovědnosti advokáta při poskytování bezplatných právních služeb. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 5. 5. 2015. [cit. 23. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-odpovednosti-advokata-pri-poskytovani-bezplatnych-pravnich-sluzeb-97769.html>

DOSTÁL, A. Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2004, č. 6, s. 11-25 [cit. 25.10.2022]. ISSN: 1805-8280. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf

MACKOVÁ J. Odbor matriky. *Bulletin advokacie* [online] Praha: Česká advokátní komora, 2021, č. 7, s. 46–49. [cit. 10. 11. 2022]. ISSN: 1805-8280. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7_2021_web1.pdf.

MAREČKOVÁ, K. *Advokát a výkon právnické profese (aktuální právní úprava, psychologické aspekty)*. Brno, 2017 [cit. 3. 10. 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Martin Hapla, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/v171km/>

METELKA, J. Další bariéry do světa advokacie? In: *EPRAVO.CZ* [online]. 15. 8. 2016 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/dalsi-bariery-do-sveta-advokacie102274.html>

MOKŘÍŽOVÁ, D. Rozhovor s Martinem Vychopeněm: Trh s advokáty stále není nasycen. In: *Právní prostor* [online]. 31. 3. 2016 [cit. 29. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/martin-vychopen-trh-s-advokaty-stale-neni-nasycen>

MOLNÁROVÁ, G. Co by měl klient vědět o základních povinnostech advokáta. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 10. 8. 2001 [cit. 25. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/co-by-mel-klient-vedet-o-zakladnichpovinnostech-advokata-11805.html>

PASEKOVÁ, E. Vládní rozpory o bezplatné právní pomoci: Pelikán trvá na tom, aby ji poskytovali pouze advokáti. In: *Česká justice* [online]. 21. 11. 2016 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskajustice.cz/2016/09/vladni-rozpory-o-bezplatne-pravni-pomoci-pelikan-trva-na-tom-aby-ji-poskytovali-pouze-advokati/>

PASEKOVÁ, E. Konec množiren koncipientů? Poslanci upravovali novelu zákona o advokacii. In: *Česká justice* [online]. 2. 3. 2017 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.ceskajustice.cz/2017/03/jkonec-mnoziren-koncipientu-poslanci-upravovali-novelu-zakona-o-advokacii/>

SEDLÁČEK, M. K bezplatné právní pomoci. *Soukromé právo* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2021, č. 7, s. 13-20 [cit. 5.11.2022]. ISSN 2533-4239. Dostupné z: <https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/k-bezplatne-pravni-pomoci-miroslav-sedlacek.dm-21214.pdf>

ŠRÁMEK, D. Ohlédnutí: Zákon o advokacii v čtvrtstoletí svobody. In: *Česká justice* [online]. Publikováno 11. 10. 2015 [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskajustice.cz/2015/10/ohlednuti-zakon-o-advokacii-v-ctvrtstoletisvobody/>

ŠUSTOVÁ, J. *Právo na právní pomoc*. Praha, 2015. [cit. 13. 10. 2022]. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce prof. JUDr. Alena Winterová, CSc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/66504>

VEJVODOVÁ, A. Jak se správně oblečí do práce. In: *Ekonom: Právní rádce* [online]. 6. 12. 2019 [cit. 5. 11. 2022]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-66688330-jak-se-spravne-obleci-do-prace>

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 210/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 258/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb.

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád.

Vyhláška č. 120/2018 Sb., o stanovení formulářů žádosti o určení advokáta a formuláře podnětu k poskytnutí jednorázové právní porady

4. Další předpisy

Usnesení představenstva Komory č. 6/2006 Věstníku, kterým se stanoví postup při určování zástupce České advokátní komory při provádění prohlídek a kontrol.

Usnesení představenstva Komory č. 2/2008 Věstníku, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokátů a postupu kontrolní rady České advokátní komory ve vztahu k zákonu o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení představenstva Komory č. 4/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše a splatnost příspěvků na činnost České advokátní komory.

Usnesení představenstva Komory č. 10/2006 Věstníku, kterým se upravují podrobnosti o placení ročního příspěvku na činnost České advokátní komory a odvodu do sociálního fondu České advokátní komory.

Usnesení představenstva Komory č. 4/2010 Věstníku, kterým se stanoví vzhled stavovského oděvu advokáta.

Usnesení představenstva Komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů.

Usnesení představenstva Komory č. 1/1997 Věstníku Komory, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky.

Usnesení představenstva Komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů.

Usnesení představenstva Komory č. 9/1999 Věstníku, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb a o vedení evidence provedených konverzí.

Usnesení sněmu Komory č. 3/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory.

5. Seznam použité judikatury

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 337/16.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 863/16.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 11. 1998, sp. zn. I. ÚS 393/98.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10.

Rozsudek Nejvyššího soudu v ze dne 31. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 3603/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3978/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 25 Cdo 347/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 23 Cdo 1858/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2004, č.j. 5 As 34/2003-47.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, č.j. 7 Cdo 14/92.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2022, č. j. 9Ad 5/2019-184.

6. Rozhodnutí kárné komise Komory

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 11. 12. 2009, sp. zn. K 108/2009.

rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 7. 12. 2012 sp. zn. K 64/2012.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 1. 3. 2002, sp. zn. K 4/02.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 20. 1. 2020, sp. zn. K 126/2019.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. K 148/2017.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 19. 9. 1997, sp. zn. K 52/97.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 9. 1996, sp. zn. K 33/96.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. K 63/11.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. K 5/2014.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 28. února 2014, sp. zn. K 66/2013.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 13. 6. 2018, sp. zn. K 49/2017.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 21. 11. 2003, sp. zn. K 116/98.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. K 57/2017.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 9. 3. 2018, sp. zn. K 123/2015.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 8. 3. 1996, sp. zn. K 110/95.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 17. 3. 2000, sp. zn. K 220/99.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise Komory ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. K 131/2009.

Rozhodnutí odvolacího senátu odvolací kárné komise Komory ze dne 5. února 2002, sp. zn. K 74/95.

Kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 8. 3. 2019, sp. zn. K 76/2018.

Kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 2. 9. 2019, sp. zn. K 77/2019.

Kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. K 87/2012.

Kárný příkaz kárného senátu kárné komise Komory ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. K 28/2012.

7. Seznam ostatních zdrojů

Česká advokátní komora. *K problematice "označení advokáta" po novele obchodního zákoníku* [online]. 01. 02. 2001 [cit. 10. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/22259/1/2>.

Česká advokátní komora. *Povinnosti advokáta* [online]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

Redakce AD. Do legislativního procesu míří novela zák. o advokacii, ČAK ji odeslala MSp. In: *Advokátní deník* [online]. 5. 10. 2022 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/10/05/novela-zakona-o-advokacii-miri-do-legislativniho-procesu-cak-ji-odeslala-msp/>

Seznam použitých zkratk

Advokátní tarif	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb
Etický kodex / pravidla	Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku ČAK, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky
Kárný řád	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád
Komora	Česká advokátní komora
Listina	Listina základních práv a svobod (vyhl. pod č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
Občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
Soudní řád správní	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
ZoA / zákon o advokacii	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Povinnosti advokáta při výkonu advokacie

Abstrakt

Tato práce se zabývá povinnostmi advokáta při výkonu advokacie, které mu plynou z právních a stavovských předpisů. Cílem je komplexně popsat a interpretovat jednotlivé povinnosti, a vytvořit tak jejich ucelený přehled. Práce si zároveň klade za cíl kriticky zhodnotit problematické aspekty vybraných povinností a případně navrhnout řešení *de lege ferenda*. K dosažení vytyčených cílů je využito zejména metody deskripce a analýzy, dalším metodami jsou interpretace a dedukce.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole práce byly vymezeny základní pojmy, tj. zejména pojem výkon advokacie a poskytování právních služeb. Představena byla i současná právní úprava a pozornost byla rovněž věnována zákonným předpokladům výkonu advokacie, možným formám výkonu advokacie a nezávislosti advokáta jakožto základnímu pilíři advokacie. Součástí této kapitoly byla také charakteristika některých práv advokáta. Kriticky bylo zhodnoceno právo advokáta na odměnu.

Druhá a zároveň stěžejní kapitola byla zaměřena na jednotlivé povinnosti advokáta, které mu při výkonu advokacie vyplývají z právních a stavovských předpisů. Povinnosti jsou zde interpretovány s ohledem na současnou právní úpravu a doplněny relevantními příklady z kárné praxe Komise. Tyto povinnosti jsou rozděleny do pěti různých kategorií – obecné povinnosti advokáta, povinnosti vůči klientovi, povinnosti vůči Komoře, povinnosti vůči advokátnímu stavu a jiné povinnosti advokáta, které vyplývají z etického kodexu, přičemž je pozornost věnována primárně povinnosti advokáta v řízení před soudy a jinými orgány.

Třetí kapitola pojednává o důsledcích porušení výše uvedených povinností, zaměřuje se na kárnou odpovědnost a kárné provinění, zejm. pak jeho výklad.

Poslední část práce se věnuje úvahám *de lege ferenda*. Na základě znalostí a poznatků získaných v průběhu psaní této práce byla identifikována slabá místa aktuální právní úpravy a navrženo jejich řešení.

Klíčová slova: advokát, výkon advokacie, povinnosti advokáta

Obligations of an attorney in his professional practice

Abstract

This thesis deals with the obligations of an attorney in his professional practice, which derive from legal and professional regulations. The goal is to comprehensively describe and interpret the individual obligations and thus create a comprehensive overview of them. At the same time, the work aims to critically evaluate the problematic aspects of the selected obligations and possibly propose a solution *de lege ferenda*. The methods of description and analysis are mainly used to achieve the set goals; other methods are interpretation and deduction.

The work is divided into four chapters. In the first chapter of the thesis, basic concepts were defined, i.e., the concept of advocacy and the provision of legal services. The current legislation was also presented, and attention was also paid to the legal prerequisites for the practice of advocacy, the possible forms of the practice of advocacy and the independence of the advocate as a basic pillar of advocacy. Part of this chapter was also a description of some attorney's rights. The lawyer's right to remuneration was critically evaluated.

The second and, at the same time, pivotal chapter focused on an attorney's individual obligations, which result from legal and professional regulations during the practice of advocacy. The obligations are interpreted here with regard to current legislation and supplemented with relevant examples from the Commission's disciplinary practice. These obligations are divided into five different categories – general obligations of the attorney, obligations towards the client, obligations towards the Chamber, obligations towards the legal profession, and other obligations of the attorney arising from the code of ethics, while attention is paid primarily to the obligation of the attorney in proceedings before courts and other authorities.

The third chapter deals with the consequences of breaching the obligations above, it focuses on disciplinary responsibility and disciplinary offences, especially its interpretation.

The last part of the work is devoted to considerations of *de lege ferenda*. Based on the knowledge and insights gained during the writing of this thesis, the weak points of the current legislation were identified, and their solutions were proposed.

Key words: attorney, practice of advocacy, attorney's obligations